

Časopis s podobami za slovensko mladino.

S prilogo: „Angeljček“

Štev. 4.

V Ljubljani, 1. aprila 1900.

Leto XXX.

Zima in pomlad.

Rože ledene na oknu
 Žalosten nekdam sem zrl,
 Saj se mi z rožo ledeno
 Svet je cvetličju zaprl.

Ko pa sem pustil zapeček,
 Hitel na vaški sem breg,
 Srce mi s srečo napolnil
 Mladi, prebeli je sneg.

Kepe in hiše snežene,
 Snežne možice z očmi —
 Delal sem, vozil veselo
 Z brega s sanmi se v dolí.

Pomlad pa spet raztrosila
 Cvet je po dolih, bregeh,
 Skakal sem srečen za cveti,
 Hitel po tratah, vrteh.

Kratko...! Zaprla je vrata...
 Odšla pomlad in njen smeh:
 Kaj bi? Nazaj sem si želel,
 Zime, pomladi — obeh...

Andr. Rapč.

Hudobija in ljubezen.

Povest, spisal *Dragotin*.

V. Dolga povest.

Preteklo je nekaj dnij; bolnik pri sosedovih ni umrl, kakor se je pričakovalo. Kmalu po odhodu gospoda župnika se je oni dan zopet popolnoma zavedel, a vstati ni mogel. Od mraza hudo prezebli udje so popolnoma otrpneli, tako, da se ni mogel skoraj nič gibati; bil je kakor priklenjen na svoje ležišče. Lužarjeva hiša je dobila jednega prebivalca več. Župan je sicer hotel odrediti, da bi Petrača prepeljali v trško bolnišnico, a dobri oče sosedov tega niso pustili, ker se jim je smilil bolnik, ki bi gotovo močno trpel na dolgi poti. Dali so ga prenesti v manjšo sobo v zadnjem koncu hiše; položili so ga na čedno posteljo, mati Jožkova pa so mu skrbno in ljubeznivo stregli. Vedeli so sicer, da jim tega Petrač ne bode nikoli poplačal, a prepričani so bili, da bodo dobili toliko lepše plačilo na onem svetu.

Jaz sem bil odslej redno vsak dan pri sosedovih, včasih sam, včasih pa s stricem Matevžem; tega je namreč zapustil takoj ves srd in vsa nevolja nad Petračem, ko je zvedel, v kako žalostnem stanju se nahaja. Smilil se mu je revež in milo se mu je storilo, ko ga je prvič obiskal pri Lužarjevih, in je našel v taki bedi nekdanjega ponosnega in ošabnega Petrača. Le-ta ga je precej spoznal, ko je stopil v sobo. Lahna rdečica mu je prešinila vela lica, ko mu je stari znanec in prijatelj iz otroških let podal roko v pozdrav.

„Matevž“, dejal mu je, „dober človek si, tega bi ne bil pričakoval od tebe, da se boš še kaj menil zame, ki sem te včasih tako preziral.“

„E, nič me ne hvali“, odgovori mu; „saj je moja dolžnost, da ne pozabim nate, ker sem nekdanj pri vas vžil toliko dobrega.“

Dolgo sta se potem še menila in bila sta zopet dobra prijatelja. Matevž ga je pozneje še večkrat obiskal. Ko se je zmračilo in je odpravil živino, pa sva stopila k Lužarjevim v vas, da je bilo bolniku krajši čas. Navadno sva pri njem našla Jožka, kateremu se je bolnik kmalu močno priljubil. Petrač se je popolnoma spremenil. Ko se mu je oni dan vrnila zavest, je kmalu sam poprosil za gospoda in se skesano in vspodbudno spravil z Bogom. Potrpežljivo je prenašal potem velike bolečine in nič več ni bilo slišati kletve iz njegovih ust, tako zelo ga je poboljšala zadnja nesreča.

Midva z Jožkom sva mu postala prav dobra prijatelja; zlasti je naju rad imel, ker sva mu včasih kaj lepega čitala. To ga je močno veselilo, ker je mej poslušanjem nekako pozabil na svoje bolečine. Večkrat je pa nama dajal lepih naukov, postavljajoč samega sebe v svarilen zgled. Svojega poprejšnjega življenja se je hudo kesal. „O, da bi mogel biti še jedenkrat mlad, porabil bi vse drugače svoje talente“, dejal je jedenkrat, ko smo bili zopet pri njem. „Koliko sem zapravil, koliko hudobij sem storil v svojem življenju! Zlasti pa me peče, da sem s svojimi stariši in svojim bratom ravnal tako nehvaležno.“

„I, kje pa je brat Tone, ali še živi?“ povpraševal je Matevž. „Glej, že tolikokrat sem bil pri tebi, pa mi nisi še nič povedal iz svojega življenja. Kod si pa hodil vse potem, ko si tako naglo izginil iz mesta?“

„Ej, ljubi Matevž, ko bi ti hotel vse povedati, bila bi to dolga, dolga povest. Nerad ponavljam žalostne spomine, vendar pa me sili hvaležnost in prijateljstvo, da ti ob kratkem opišem svoje žitjenje, zlasti pa, ker tudi tema dvema lahko to kaj koristi“, dejal je, misleč mene z Jožkom.

Matevž je bližje pomaknil svoj stol, poravnal bolniku vzglavje in odejo, midva pa sva, naslonivši komolce na skončnico visoke postelje, z obema rokama podprla glavo ter nestrpno zrla na Petrača, ki se je parkrat suho odkašljaj, potem pa proti Matevžu obrnjen pričel:

„O svojih študentskih letih ti ne bom veliko pravil, ker to ti je večjidel že znano. Od začetka sem v šoli izhajal dobro in učitelji so me radi imeli. Res se nikdar nisem učil iz pravega veselja, vendar pa me je strah pred strogim očetom toliko priganjal, da nisem zaostajal. Po njihovi smrti pa je šlo vedno slabše. Vendar bi jo bil še srečno izpeljal, da me ni pogubila — pijača. V višjih razredih sem namreč začel zahajati v gostilne z denarjem, katerega sem deloma dobival od doma, deloma pa si ga sam služil s podučevanjem. To je bila moja nesreča. Učitelji so mojemu počenjaaju kmalu prišli na sled ter me parkrat ojestro posvarili. Jaz sem obljuboval in slovesno zatrjeval, da se hočem poboljšati, toda, saj veš, navada je železna srajca. Ko je bilo učiteljem dovolj, pokazali so mi vrata. Kaj sem hotel? Domov iti me je bilo sram, tudi sem se hotel ogniti očitaniu in karanju materinemu, zato sem hitro poprodal svoje stvari, nekaj denarja mi je ostalo še od prej, pa hajdi s trebuhom za kruhom.

Popihal sem jo na Češko, da bi bil tam skrit in oddaljen od doma. Ker sem si v teku šolskih let pridobil kolikor toliko znanja, dobil sem kmalu službo pri nekem bogatem meščanu. Podučeval sem mu doma otroke, da so laglje shajali v šoli. Dobro se mi je godilo v tej hiši par let in lahko bi se mi še dalje, da ni bilo te nesrečne pijače. Komaj sem se namreč v svoji službi dobro utrdil, že sem se zopet začel udajati vinu. Kar sem zaslužil, sem sproti zapravil, a poleg tega sem začel zanemarjati tudi svoje dolžnosti; seveda, v gostilni sedeti, pa podučevati, to se ni vjemalo. Pijanca, veš, da nimajo nikjer radi v hiši, in tako gospodar tudi meni nekega dne odpove službo. Bil sem zopet brez kruha. „Sila kola lomi“, mislil sem si ter se prostovoljno ponudil v vojake. Ker sem bil krepke postave, so me radi vsprejeli. Ali tu sem naletel! Na red in pokorščino nikdar nisem bil posebno vaje, sploh me nikako resno delo ni veselilo; zato so me tu tem bolj mojstrili. Ko sem zdelan in lačen moral v mrazu stati na straži, ali pa cele dneve korakati po blatnih cestah, sem se pač večkrat spomnil nekdanjega ugodnega življenja v domači hiši; spomnil sem se tudi matere, katero sem tako nehvaležno v žalosti zapustil, in žal mi je bilo, močno žal. Toda sčasoma sem se znebil takih spominov, vtopil sem jih v vinu. Vednost namreč, ki sem si jo pridobil na šolah, mi je tudi pri vojakihi koristila in me polagoma porivala po stopinjah višje. Nazadnje so me postavili čez

račune pri našem oddelku. To je bila že precej visoka in dobro plačana služba, le žal, da je nisem bil vreden.

Kot vojak sem obhodil mnogo sveta; marsikaj sem videl in izkusil, a naučil sem se veliko več slabega kot dobrega. Najslabši tovariši so bili moji prijatelji, v kojih družbi sém kmalu izgubil še ono malo vesti in poštenja, kolikor sem je s sabo prinesel. Na nekih vojaških vajah sem nekaj časa stanoval v mestu, kjer je kot trgovski pomočnik služil moj brat. Jaz o tem nisem nič vedel. Nekega dne pa sem ga srečal slučajno na ulici. Kar obstal sem in ostrmel, ko sem ga zagledal. Rad bi se mu bil kar natihoma ognil, ker me je bilo sram pred njim, toda bilo je prepozno, spoznal me je. Kako se je začudil, ko me je po tako dolgem času zopet videl, pa v vojaški suknji. Ob kratkem sem mu opisal svojo usodo. Mislil sem, da mi bode kaj očital, pa ni mi rekel nikake žal besede, samo žalosten je bil vsled moje zmote.

„Po tem takem nisi bil nič več doma od onega časa, ko si tako tiho izginil iz mesta?“ dejal mi je vprašajoč.

„Nikdar več ne.“

„Torej tudi ne veš še, da so nama umrli mati?“

Ta novica me je močno pretresla. Dasi sem bil v sebi zamoril že vse lepše čute, tlela mi je v srcu vendar še močna iskra ljubezni do matere, ki se je sedaj tem bolj vnela, ko sem zvedel, da jih ni več.

„Sedaj nimava nikakega doma več“, dejal je Tone z žalostnim glasom dalje. „Vse je prišlo v druge roke. Meni se godi hvala Bogu zadosti dobro; v kratkem upam, da si bom napravil lastno prodajalnico, ker sem si že nekaj prihranil in ker so mati vse premoženje zapustili meni. Skrbi me pa za tebe. Služba tvoja je nestanovitna in težavna; kar k meni se preseli, ko postanem sam svoj, pa bodeva skupaj delala in živela.“

Zadnje besede sem prav ravnodušno poslušal, kakor da bi mi ne bilo nič do njih, pa so me vendar močno pogrele. Marsikaj sva se še pomenila, in ko sva se ločila, bil je on vidno ginjen; no, jaz sem ostal dosti hladen.

Služba moja me je klicala dalje, mej svetom sem kmalu pozabil brata, a nisem tako hitro pozabil tega, da je on po materi vse podedoval. Kmalu sem začel kovati hudobne naklepe. „Plača moja je premajhna, da bi si mogel po želji privoščiti pijače“, sem si mislil, „že imam nekaj dolgov, a brat je lepo spravil tudi mojo dedščino. Kaj, ko bi se dalo kaj dobiti od nje!“ Ta misel mi je vedno bolj ugajala in kmalu sem jo tudi izvršil. Šel sem k sodnji in tožil brata za dedščino. Obravnava se je dolgo vlekla, večkrat sem že popolnoma obupal dobiti pravdo, a slednjič sem deloma po zvižaji deloma po sreči vendar dosegel, kar sem želel. Ovrgli so materino oporoko, češ, da že niso bili več pri popolni zavesti, ko so jo napravili, in meni se je prisodila polovica zapuščine. Veliko res ni bilo, a privileglo se mi je vendar, in močno sem bil vesel. Kaj mi je bilo mar, da sem nekako oropal brata, da sem imel le s čim močiti svoje nikdar sito grlo. Tone mi je kmalu potem, ko je izgubil pravdo, pisal pismo, v katerem se je britko, pa ne žaljivo pritožil, da sem ga tako zahrbtno napadel in mu morda za zmiraj

uničil srečo, ker sedaj ima premalo, da bi začel svoje podjetje. Nekoliko so me ganile njegove pohlevne besede, toda kmalu sem si jih izbil iz glave, še prej pa zapravlil krivično pridobljeni denar. Ne samo, da mi nič koristil ni, bil mi je naravnost v pogubo; dokler sem namreč še kaj imel te dedščine, sem si marsikaj privoščil in prav raskošno živel s svojimi malopridnimi tovariši. Tako življenje mi je pa ugajalo še tudi potem, ko že nisem imel nič več svojega premoženja. Slabi dohodki seveda za to niso zadostovali, in posledica so bili dolгови. Ti so neverjetno hitro rastle, tako da sem strahoma zrl v bodočnost.

Izprijen človek je v sili hitro pripravljen za kak zločin in taka je bila tudi z menoj. Ko sem nekega dne tožil svojo zadrego nekemu malopridnežu, ki je imel jednako službo kakor jaz, razodel mi je, da se njemu ne godi nič bolje. „Pa jaz si bom vedel pomagati“, dejal je, če bo šlo tako dalje. Račune imam v svojih rokah in veliko denarja mi je izročena v oskrbo; glej, kako lepo priliko imam, da si ga malo prisvojim. Vojaščini bom seveda moral dati slovo, pa to me ne moti veliko; s pridobljenim denarjem se bode že živelo precej časa, do tedaj si bodem pa že preskrbel kako službo.“ Potem me je pa kar na kratko povabil, naj mu delam tovaršijo pri tem poslu. Najprvo sem se ustrašil te misli. Spomnil sem se lepih naukov, katere sem dobival v mladosti doma od dobrih starišev in pozneje v šoli. Oglašala se mi je vest ter mi očitala take misli. Toda polagoma je postajal njen glas vedno slabši. dolžniki so hudo pritiskali, hudobni tovariš mi je prilizljivo prigovarjal in udal sem se. Saj veš, kjer ni Boga in njegovih zapovedij, tam kmalu ugasne poštenost. Izneverila sva veliko vsoto denarja, potem jo pa preoblečena popihala iz onega kraja; orožje sva vzela s seboj.

Bežala sva v Bosno. Sreča nama je bila mila, da sva prekoračila mejo, ne da bi naju spoznali. Toda ukradenega denarja se nisva dolgo veselila; ker sva razsipno živela, je nama kmalu pošel. Zopet sva bila v zagati. Pa nisva premišljala dolgo, kaj bi. Pridružila sva se večji tolpi enakih zrelih ptičev, kakor sva bila midva, pa smo jo udarili v hrvaške šume — ropat in krast. Tako sem postal iz študenta, od katerega so doma pričakovali, da bo kedaj mašo bral, pravcati tat in tolovaj.“

Petrač je prenehal za nekaj časa ter globoko vzdihnil. Matevž je začudeno, s pol odprtimi ustmi nepremično strmel v bolnika, naju pa je bilo skoraj strah.

„To so bili najžalostnejši dnevi v mojem življenju“, pravil je dalje, „in še sedaj me groza obide, kadar se spomnim nanje. Tolaži me pri tem jedino zavest, da se nisem udeležil nobenega umora; toliko vesti sem vendar še imel, da sem se vselej odtegnil, kadar bi imeli izvršiti kak uboj. No, pravica nas je kmalu zasačila. Oblast nas je zasledila in začela preganjati. A bili smo previdni, in smo se precej dolgo vspešno skrivali po gozdovih. Nekega dne smo se ustavili v globoki grapi ob malem potočku, ki je v plitvi strugi žuborel po gozdu. Ta prostor je bil ugodno skrivališče. Na jedni strani vodice, kjer smo bili mi, vzdigovale so se strme, z grmičevjem poraščene skale, na drugi strani pa je bil breg, poraščen z gosto šumo. Za-

netili smo velik ogenj, vsedli se okoli njega in pekli debelega janca, katerega je bil prejšnji dan jeden ukradel v bližnji vasi. Mej tem smo se živahno pogovarjali in posvetovali, kako bomo zasledovalce vodili za nos. Kar nakrat močno zapiska tovariš, katerega smo bili postavili na stražo. Hitro skočimo na noge, a tu zapazimo na nasprotnem bregu mej drevjem celo tropo vojakov; najbrže nas je izdal dim in privabil preganjalce na pravo sled. „Zgubljeni smo, bežimo!“ zaupili smo vsi hkrati. Pograbil puško, ki je ležala poleg mene, vržem jo čez rame, potem pa se zaženem na bližnjo skalo ter plezam, kar največ morem, po strmeh robu navzgor. Tu zagrmi več strelav nakrat, nekaj bolečnih vzklikov, družega nisem slišal več. Strašno me je zaskalelo v ledju, roke so mi omahnile in nezavesten sem zdrsnil po skali navzdol. Kaj se je potem z menoj godilo, ne vem. Zbudil sem se šele proti večeru v nekem vaškem selišču. Rana nad desnim stegnom je bila obvezana, a močno me je pekla. Poleg mene je bilo še nekaj drugih roparskih tovarišev močno vklenjenih; drugi so se menda rešili. Obdajala nas je močna vojaška straža; takoj sem spoznal, pri čem da sem. Drugi dan so nas odvedli dalje in kmalu potem postavili pred sodišče. Nekaj so jih ustrelili, a nas druge obsodili v dosmrtno ječo.“

Zopet je prenehal bolnik, utrudilo ga je dolgo pripovedovanje. Visoko so se mu vzdigovale prsa in težko je sodel. (Konec prih.).

Kaj so nam pripovedovali naš dedek?

(Spisal Zorán.)

4. Mirko in Milka.

Bila sta oče in mati, ki sta imela Mirka in Milko. Kmalu umrjejo mati, in otroka sta dobila drugo mater — pisano mačeho. Ta ju ni mogla živih trpeti in je vedno silila očeta, naj ju spravi od hrama. Oče se je zoperstavljal tem nameram; ko je pa videl, kako grdo ravna mačeha z otrokoma, si je mislil: „Bog vé, morda bi se jima drugod bolje godilo?“

Nekega večera, ko je mačeha mislila, da že otroka spita, je zopet nagovarjala očeta, naj ju spravi od hiše.

„Saj vidiš“, je dejala, „da sta za nič; samo jedla bi, za delo pa nista nobeno! Leto je slabo, še midva ne bova imela kaj v usta dejati. Kar od hiše mi ju spravi, ta nepridiprava, če ne — ju bodem pa jaz napodila.“

„Pa kam, kam naj ju zapeljem?“ je ugovarjal oče.

„Jutri zjutraj gresta v gozd po drva, in ti ju tam pustiš, pa je.“

Otroka pa še nista spala, temveč poslušala sta in sta vsako besedo slišala iz sosedne sobe. Milka se je jokala; bilo ji je tesno pri srcu: zapustiti dom in očeta, ni kar tako. Mirko jo je tolažil, rekoč: „Bova že prišla nazaj.“ Šel je ven k potoku in si je nabral polne žepe svetlega, belega kamenčja.

Drugo jutro ju vzbudijo oče jako zgodaj, rekoč: „Hitro se opravita, gremo v gozd po drva.“

Po poti je spuščal Mirko kamenček za kamenčkom iz žepa.

Prišli so v velik gozd, in ko so nabrali dosti suhljadi, je oče zakuril in rekel: „Le grejta se tukaj pri ognju ta čas, da se vrnem. Grem še namreč gledat, če rastejo gobe, ali ne.“

Dolgo, dolgo ni bilo očeta nazaj. „Ah, pustili so naju“, je vzdihovala Milka in jokala. Prijel jo je Mirko za roko, rekoč: „Kaj se bodeš bala, saj bova prišla domov.“ — Šla sta po kamenčju, katero je bil natrosil Mirko, in prišla sta srečno domov.

Zvečer se je hudovala mačeha nad očetom, da ju ni dalje zapeljal.

„Jutri ju zapelji dalje v gozd“, je dejala jezna, „da ne bodeta našla zopet nazaj.“

Otroka sta vse slišala, in Milka je tiho jokala. Mirko je vstal in hotel je iti k potoku, da bi si zopet nabral kamenčja, a večna vrata so bila zaklenjena, in ni mogel ven. Šel je v kuhinjo in si napolnil žepe s pepelom.

Prihodnje jutro so ju oče zopet vzbudili, in so šli vsi trije v gozd. Po poti je trosil Mirko pepel, in ko mu je pepela zmanjkalo, je drobil kruh, katerega jim je bila dala mačeha za južino.

Ko so nabrali mnogo suhljadi, je oče zakuril in rekel: „Le grejta se tukaj pri ognju ta čas, da se vrnem. Grem še namreč pogledat, če rastejo gobe, ali ne.“

Ker ni bilo očeta nazaj, sta hotela iti otroka sama domov — a nista vedela pota. Pepel je dež izpral, drobtine so pa pobrale vrane in srake. Bila sta sama sredi velikega gozda. Lačna sta že bila in nista imela ni drobtine kruha, ker je Mirko prej ves kruh zdrobil.

Zmračilo se je. Kako sta se bala temne noči! Skrila sta se v staro votlo drevo in jokala vso noč. Zdaj in zdaj, sta mislila, bode prišel volk ali kaka druga zver, ter ju požrl. Iskreno sta molila in se spominjala svoje ljube matere, ki so ju tako radi imeli. O, kako bi jih ljubila, kako bi jih ubogala, ko bi jih le še imela!

Drugi dan sta šla po gozdu naprej in prišla sta na kraj gozda. Pred njima je bil lep, pisan travnik, in na travniku je stala hiša iz sladkorja, streha pa je bila iz pogač.

To sta skočila vesela Mirko in Milka k hišici! Lačna sta že bila, da jima je pajek predel po želodcu. Odrgala sta kar cel ogel hiši in potegnila pol strehe raz nje ter jedla.

Nakrat se prikaže stara žena, upognjena in ob palico uprta. „Kaj pa delata tukaj, otroka?“ reče.

Mirko in Milka sta se tako prestrašila žene, — bila je jako grda —, da jima je padla pogača iz rok. Mirko se je ojunačil in povedal, da ne vesta domov in da že dva dni nista jedla ničesar.

„No, pa ostanita pri meni v službi“, je rekla starka, „jaz imam otroke zelo rada“.

In rada sta ostala, saj domov nista vedela, tukaj pa je bila cela hiša iz sladkorja in streha iz pogač. Sicer sta se bala starke, ki je bila tako grda, pa mačeha je bila huda doma, hujša ta menda ne bode, sta si mislila.

Pa nista ostala tukaj pri sladkorni hišici, starka ju je odpeljala drugam v navaden hram. To sladkorno hišo je imela le zato, da je otroke lovila, potem pa jih je pojedla; bila je čarovnica.

Mirka je zaprla v svinjak, da bi se odebelil, ker se ji je zdel še presuh. Milka pa je bila za deklo, vodo je nosila in pometala je. Starka je Mirku nosila vsak dan dosti in dobrih jedij, da bi se prej odebelil. Ker pa je bila starka slepa, je nareeila na vratih pri svinjaku luknjico, in vedno rekla: „Mirko, vtakni prst skozi to-le luknjo“. Mirko pa je vsikdar pomolil skozi luknjo kost, ki jo je bil našel v svinjaku. Starka je potipala kost in si misliia: „Ej, presuh je še, še ga bom redila“.

Ko mine leto dnij, ga ni hotela več rediti. Rekla je tedaj Milki, naj močno zakuri v peč, kakor za kruh. Ko je bila peč rezbeljena, prižene Mirka v kuhinjo. Ker je bila čarovnica stara in slaba, ši ga ni upala kar tako poriniti v peč, temveč je postavila na komen lep majhen voziček in rekla: „Mirko, vsedi se na ta-le vozek, bodeš videl, kako prijetno se je voziti tukaj po komenu“. Mislila si je, da ga bode ob vožnji že zvrnila v peč, kjer naj bi se spekel.

Milka je brata boječe pogledala in odkimala, da ne, naj ne gre na vozek. Starka tega ni videla, ker je bila slepa. Mirko je uganil, kaj hoče čarovnica, in rekel je: „Bi se že vozil, pa ne vem, kako naj bi se vsedel na tako majhen voziček.“

„No, ti bodem pa pokazala“, je rekla čarovnica in se vsedla na voziček.

Milka jo je peljala po komenu sem in tja in ko je je pripeljala ravno pred peč — sunil je Mirko voz, ga prevrnil in čarovnica se je zvrnila v razbeljeno peč. Hitro sta zakrila peč in starka je zgorela v nji.

Bila sta rešena hudobne čarovnice in sta od veselja skakala. Objela sta se, ker leto dnij se že nista videla. — Najedla sta se do sitega sladkorja in pogač, pobrala sta vse zlato, kar ga je imela čarovnica, in šla iskat svojega doma.

Prišla sta do velikega jezera in nista mogla čez. Bilo je tam mnogo rac. Rekla sta: „Race, race, postavite se v red in nama napravite trden most!“ Takoj so se postavile race v vrsto, in stopala sta z druge na drugo in tako sta prišla srečno na drugo stran jezera

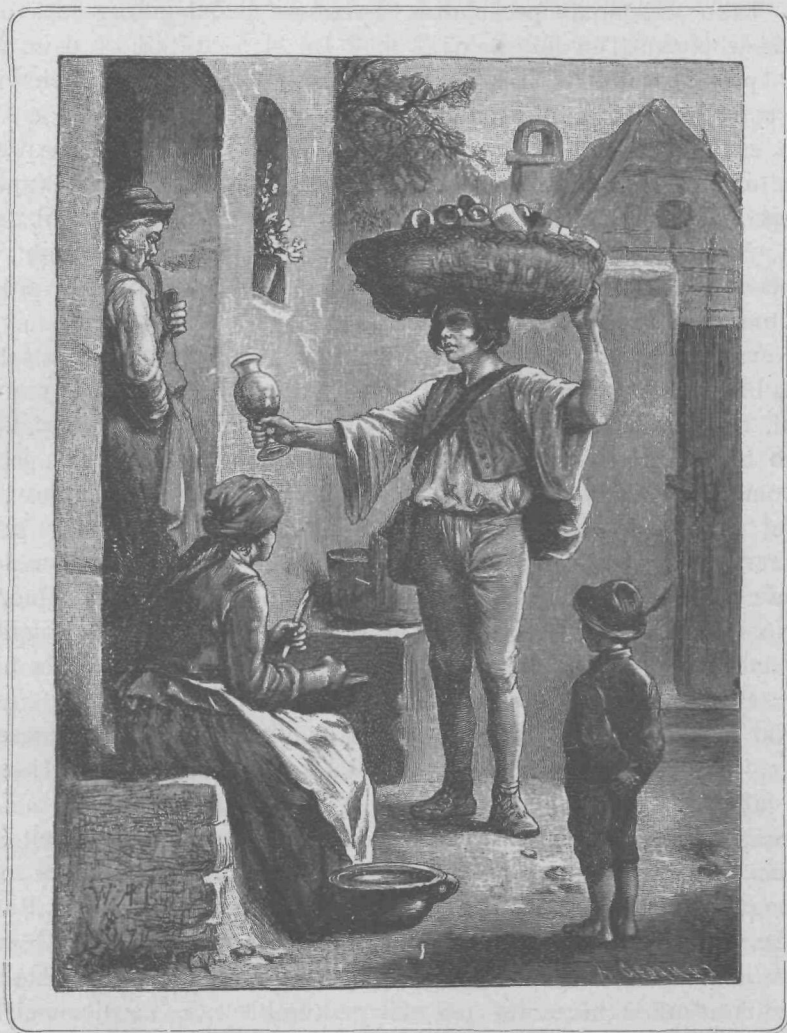
Prišedši domov, našla sta očeta starega in potrtega. Žalosti se je vedno jokal, ker ni bilo Milke in Mirka več nazaj. Menil je, da sta že davno mrtva, in samega veselja se je zjokal, ko ju je zopet videl. — Hudobna mačeha je bila že umrla. Bog ji je poslal mučno bolezen za kazen, ker je sovražila svoja pasterka.

Ker sta prinesla Milka in Mirko mnogo zlata, jim ni bilo treba skrbeti za vsakdanji kruh in živeli so še dolgo let srečni in zadovoljni.

Ves se tresem . . .

Vsaka nova stvar je človeku zanimiva: ogleduje jo, potežkuje, prestavlja, presojuje ter se je nekaj časa veseli. A kmalu se izgubi ta mik, stvar postane vsakdanja. V tem oziru so vsi ljudje brez izjeme otročji, seveda otroci so pa še v posebni meri otročji. Oh, kako jih moti včasih prava malenkost! Pa jim le neče in neče iz glave, vedno mislijo nanjo. Toda če se

prav premisli, ni vredno besede, kar tako vleče pozornost nase. Prav res ne, boste videli, da ne.

No, tam nekega popoldne je bilo, ko se je pri Bojančevih oglasil Slovak s svojo stekleno in porcelanasto robo.

„Kupite, kupite, mati, posodice za cvetlice! Pogledjte, kako so lepe, a tako po ceni! Samo petnajst krajcarjev jedna, kupite, lepo prosim, kupite!“

Kaj ne, dobro je znal Slovak ponujati, pa je tudi vedel, zakaj tako ponuja. Ej, kdor kakor on služi svoj kruhek s prodajanjem od hiše do hiše, ta ima že skušnjo, da je treba siliti in prigovarjati in hvaliti, pa se še težko kaj izpeča.

Pri Bojančevih ni bilo nič boljše. Mati, ki je ravno krompir lupila za kosilo, je sicer pogledala posodo, tudi všeč ji je bila, toda s tem še ni nič kupila.

„I, jaz ne vem . . . Drugje ponudite, pri nas brez takih reči lahko prebijemo“. Tako je odbijala prodajalca. Ta se pa ni dal tako z lepa odgnati, ampak še je poskusil svojo srečo.

„O, prosim, nekaj vendar kupite! Poglejte, kako se sveti, nekaj moram prodati, o, le vzemite, no prosim!“

Pri zadnjih besedah je pa še oče Bojanec prišel iz veže na prag. Pa nikaner ne mislite, da je bila sedaj boljša kupčija, ko je bilo več kupcev, o, še slabejša, Bojanec namreč ni kupoval, ampak še ženi odgovarjal.

„E, črepinj je pri hiši kmalu dovolj; če jih je več, več se jih pobije.“

Bojančeve besede so bile sicer resnične, saj jih je govoril varčen gospodar, toda Slovaka so razžalostile.

„Ne rečem, da ni res, kar pravite, toda živeti moramo tudi taki, kot sem jaz. Pa kaj jaz? Samega me ne skrbi, toda otroci doma, tem moram kaj prislužiti. Ej, mož, vi mi ne verjamete, kako nerad hodim po svetu, kako mi je bitko biti ločenemu po pol leta ali še dalje od svoje družine, pa ni drugače! Doma ni zaslužka, ni kruhka, pa imam pri hiši pet budilnikov, ki me že zjutraj v postelji prosijo kruha — kaj hočem, poskušam jim ga pridobiti. Da mi ni treba beračiti in ljudi nadlegovati, rajši kupčujem za majhen dobiček. O, vzemite vsaj nekaj iz usmiljenja, čeprav ne potrebujete tako silno.“

„No, pa kupi, no, lej ga“, zasmilil se je ubogi Slovak Bojanki. „V sedmih letih vse prav pride. Pri majniku, ali če bi se primerilo, da bi prišli v hišo z Bogom, potrebujejo se pa tudi take stvari.“

„Naj bo, no“, udal se je Bojanec ter kupil dve posodi za trideset krajcarjev; nič ni cene zniževal, kakor pri vsaki kupčiji, temveč dal, kolikor je Slovak zahteval.

Kupčija je bila torej sklenjena, in vsi so bili z njo zadovoljni: Slovak, ker je imel vendar nekaj dobička, dasi malo, Bojanec in Bojanka tudi, saj sta pomagala siromaku, še najbolj zadovoljen je bil pa Bojančev Rafko, ki je ves čas pazil, kaj bo. Če bi bilo po njegovem, on bi bil kupil vse, kar je bilo v jerbasu. Toda povsod je znano, da je njegova beseda v hiši veljala skoro toliko kakor nič, zato pa tudi ni kupil vsega, kar je imel Slovak na prodaj.

Slovak se je uljudno zahvalil ter odšel po vasi. Oče Bojanec je nesel kupljeni posodi v hišo na mizo, potem pa odhitel po opravih venkaj. Bojanka je morala v kuhinjo, Rafko pa se je spravil k najlepšemu, kar je bilo pod Bojančevo streho, k tema steklenima posodama za cvetice. In sedaj se je zgodilo nekaj takega, kar ljudje Rafkove vrste znajo; izprva je gledal od daleč, potem bližje, potem še bližje, a to ni nič, če človek ne vzame stvari

v roko; no potlej je imel v roki jedno posodo, kmalu še drugo, deval ji je na oči in gledal skozi okno, na zadnje pa — saj veste, ne? — no, na zadnje pa je imel še več posodic, zato ker jih je iz jedne več naredil. Kako je to bilo, to že on vé, to tudi ni, da bi se zapisalo, zakaj to bi se reklo, učiti vas črepinje pobijati.

Kaj pa sedaj? Vi mislite, mati pridejo, pa ga okregajo, oče ga celo tepó. O ne, danes ste se pa urezali! Nikogar ni bilo v sobo, da boste vedeli, nikogar, ne očeta, ne matere! Pa še Rafko ni hotel biti več notri, še on je šel ven. Sedaj pa zopet kaj napačnega sumite. Seveda, seveda — to so vaše globoke misli — Rafko se je šel kam skrit, potlej bo pa dolžil kokoši ali mačko, ker je okno odprto. Zopet niste na pravem potu in prehudo sodite Rafka. Res je sicer, da je radoveden, da vse iztakne, toda ne laže pa nikoli, Rafko že ne!

Škodo je naredil, pa je sklenil, da jo tudi koj popravi. Dvanajst krajcarjev je imel v nabiralku, te je vzel, potlej pa tekel iskat Slovaka. Konec vasi ga je našel ter prosil, naj mu proda ravno tako posodo, kakor je bila tista, tista, no, tista — ubita doma. Malo težko je šlo, ker je imel Rafko samo dvanajst krajcarjev, prodajalec bi bil dobil pa rad petnajst zanjo, a naredila sta vendar-le. Rafko je Slovaka povabil, naj pride prenočit, še celo večerjo mu je obetal; vse to je bilo pa pač več vredno, kakor tri krajcarje, katerih mu je manjkalo.

Rafko je torej ubito posodo srečno nadomestil z novo, da ni nihče domačih tega opazil. Slovak je bil zvečer Bog vé kje že v deveti vasi — za Rafka tudi ugodno, zakaj kako lahko bi se bil izdal.

Toda če se ni zvedelo prvi dan, prišlo je pa vendar-le pozneje na svitlo. Rafko se je namreč igral z ostanki ubite posode, od začetka na skrivnem, kasneje pa vedno bolj očitno, pa vprašal ga še ni ne oče ne mati, odkod ima toliko teh koščkov. Ko so se mu pri večerji tretji dan po tem iz žepa usuli, tedaj mu je bilo pa stavljeno vprašanje, katerega se je že tako dolgo bal: „Rafko, kje si pa dobil te koščke, ki so ravno taki, kakor bi bili od onih posod, ki smo jih kupili od Slovaka?“

Sedaj pa uganite, kaj je Rafko odgovoril, no, kaj se vam zdi? Zlagal se ni, zakaj kakor že rečeno, Rafko ni nikdar lagal, resnico povedati mu je bilo pa tudi tako težavno. „Oh, mati, ves se tresem...“ to je rekel v tem sitnem položaju najpoprej; drugo so pa potem že izvlekli iz njega. Seveda ni bilo nič hudega, saj je bil Rafko dober deček. Ali morda ne? Le pomislite, kako lahko bi se bil zlagal, pa se le ni. „Ves se tresem...“ je rekel, ker si ni upal koj na dan, a zlagal se pa le ni. Še jedenkrat: Rafko je bil dober deček, ker se je tresel pred lažjo!

J. Štrukelj.

Mračni trenutki.

(Piše *Jožef Volc.*)

III.

Kakó se je pisala, res več ne vem; to se pa še spominjam, da ji je bilo Ivanka ime. Takó smo jo vsi klicali. Drobna, bledolična stvarca, živega očesa, kot mravlja pridna in nedolžna kot angelček božji. Kdo bi tacega otroka ne imel rad? Ivanka je bila ljubljenska vse šole. Njenc ljubljenske so bile pa sv. zgodbe.

Ne vem, kako bi rekel: ali je je bilo samo življenje takrat, ko sem pričel z novo zgodbo; ali bi dejal, da je bila vsa mrtva nanje? Menda bo oboje prav. Ne veste, kakó ji je sijalo oko, usteca na pol odprta, roke nepremično na klopi, kot izklesana, kot zamaknjena v raj detinske sreče — živ angelček božji . . .

Jeziček pa, jeziček! Toda nikarte misliti, da ga je Ivanka rabila o nepravem času. Nisem je videl, da bi bila mej poukom sploh kdaj le šepetnila; a kadar je bilo treba ponoviti zgodbo, ondaj pa, ondaj. Jej, kako je šlo! Ste li že videli vrelec, ki v prvi vigredi, ko se sneg taja, nevzdržema žubori v dolino? No, vidite, takó enako je gostolel Ivankin jeziček pripovedovaje sv. zgodbo. Še pamet je včasih zaostala, še pamet . . .

„Adam in Eva sta imela več otrok. Najstarejša sta bila — fantina“, je nekoč brzela. Ribnikarjev pastir se je nekaj muzal doli ob peči, kjer je ponajveč stal za kazen. Drugim je bilo vsem prav. Ivanka je pa hitela naprej do ondi: „in se je potikal okoli kot divja zver in ni našel nikjer več miru in pokoja.“

Drugič je gostolela zgodbo o egiptovskem Jožefu.

„Ker je bil Jožef hudo priden, so mu oče dali narediti novo čikljo“, trdila je v pristno gorenjskem narečju. Sedaj se pa ni muzal samo Ribnikarjev pastir, ampak še marsikdo drugi. Bore malo je to Ivanko motilo.

Pri Putifarju je bila pa že večji zapreka.

„Putifarjeva žena je hotela Jožefa v breg zapeljati, pa Jožef . . .“ vršelo je naprej.

„Ivanka ne v breg — v greh“, jo prekinem.

Nevrjetno me je pogledala. Za trenotek je nastala tišina.

„Kam je hotela žena Jožefa zapeljati?“

„Žena je hotela Jožefa v breg zapeljati“, je zatrdila s povdarkom.

Iznova sem moral odgovor popraviti. Skoro malo zamere je bilo, pa ni šlo drugače. Počasi, premišljeva je vendar priznala.

„Putifarjeva žena je hotela Jožefa v greh zapeljati“. Pri tem me je pa pogledala tako dvomeče, kot da je prepričana, da se jaz motim in ne ona.

Ljuba nedolžnost, da bi nikdar ne zvedela, kaj je greh!

V adventu tistega šolskega leta smo imeli sv. misijon. No, za Ivanko ni bil potreben, za druge odrasle pa več ali manj. Pa tudi za Ivanko ni bil brez utisa. Kar napotje ji je delal nekoč. Čujtel!

„Bil je takrat starček v Jeruzalemu, ki mu je bilo ime — ime . . .“
Ivanki je naposled tudi jedenkrat samo ob sebi zastalo pripovedovanje. Uj,
kako ji je kri šinila v lice

„Ime — ime . . .“ Nestrpno je stiskala ustnici, gubančila čelo, kot da
se hoče siloma spomniti pozabljenega imena. Dva, tri hipe mine in zopet
naskoči zapreko:

„Živel je starček v Jeruzalemu, ki mu je bilo ime — sv. misijon“.

Ribnikarjev pastir se je glasno zakrohotal. Stal je zopet pri peči.

Ivanki je šlo skoro na jok. Potolažil sem jo. Vendar je šla tisto po-
poludne nekam poparjena iz šole. Še skozi okno sem opazil, kako je samši
hiteča tovarišicam naprej vedno še zgibala z ustnicami. Bržčas je ponavljala:
Simeon, Simeon . . .

I, vsakemu se lahko kaj nakreti, pa je. Ali ni res?

Spomini iz otročjih let.

(Piše L. Černej.)

16. Pri vstajenju.

Novo obleko sem imel, svitle črevljice in za klobukom pisano pero.
Tako sem korakal, prav za prav skakal ob materini strani — k
vstajenju.

Bil sem vesel in srečen. — Mati so mi bili tiste dni pripovedovali,
kako je trpel za nas ubogi naš Odrešenik. In stiskalo mi je takrat srce, da
sem komaj dihal. Tem bolj me je navdajala sedaj radost, ko se je bližalo
vstajenje: spomin zmage Zveličarjeve.

Namesto dolgočasne drdre, so se zopet oglasili iz zvonika zvonovi, oj
tako lepo in veličastno, kakor da so se v tridnevnem počitku nasrkali novih
močij, novega življenja!

Prišla sva z materjo do cerkve. Pred vratmi so mi vzeli klobuk z glave
in mi ga dali v roko. Bóg vé, kaj me je zmotilo, da sem ga — pokrižavši
se z blagoslovljeno vodo — potisnil zopet na glavo. Tako sem prišel skoraj
do sredine cerkve. Čudno se mi je zdelo, da so me vsi ljudje tako gledali.
Sedaj so še-le zapazili, da sem pokrit. Hitro so me odkrili in — primerno
pokarali. Bilo me je tako sram, da nisem vedel, kam bi se bil dejal. No,
kmalu sva bila z materjo skrita v gnječi ljudij, ki so se klečé pomikali proti
Božjemu grobu.

Ker so bili mati obdržali moj klobuk, sem jim mignil, da bi mi ga dali.
Blizu mene je namreč stal drug fantič, ki je držal sam svoj klobuček, zato
sem še jaz želel svojega. Mati me niso hoteli umeti, a ko sem jim obljubil,
da se ne bom več pokril, so mi izročili zopet pokrivalo.

Komaj in komaj sem se preril do groba. Obdajale so ga raznobarvene, čarobne luči. Tako sem bil zamaknjen, da so me morali mati s silo potegniti za ramo. — Šla sva v stol. Kmalu nato so zabučale orglje in po vsej cerkvi je odmeval veseli glas: aleluja. Videl sem, kako so naš dedec — star cerkveni ključar — vzdignili kip Izveličarja in ga nesli poleg mašnikov po cerkvi. Zgrabil sem mater za roko, da bi se pridružila tudi midva procesiji. V tem trenutku sem opazil, da nimam klobuka. „Mati, klobuk!“ sem zaklical na glas. Mati pa ga niso imeli in tudi v vsej klopi ga ni bilo najti. Še-le tedaj, ko je bila večina ljudij iz cerkve, sva ga našla blizu Božjega groba. Bil je popolnoma nepokvarjen, le — peresa ni bilo nikjer. Začel sem se jokati. Ko me mati niso mogli nikakor potolažiti, so rekli: „Ali boš res žalil Boga?“ Pretreslo me je in nisem se več jokal.

Domu gredé sem se zopet vtopil v žalostne misli o izgubi peresa. Tedaj je ustrelil nekdo nenadoma tik mene iz samokresa. Vstrašil sem se tako, da sem skočil visoko v zrak. Pri tem mi je zletel osodni klobuček na tla. Ko sem ga snažil z robcem, sem zapazil za širokim trakom — ovo pisano pero. Vzkliknil sem veselja. — Pozabljene so bile vse neprilike dneva in jasno in čisto mi je zvenelo zopet po mladi duši: aleluja.

Snežinka.

Yelike snežinke, liki fino, svilnobe perje, so se naglo spuščale izpod neba in belile okajene, mokre, slamnate strehe, blatne ulice in golo, vsled obile mokrote začrnelo drevje. Tako gosto so padale, da ne bi videl niti pet korakov pred seboj. In kako so se sukale in vrtile iz višav! Ako bi pogledal gor, bi se ti zdelo, kakor da so si napovedale vojsko; teple in podile so se in mejtem prihajale vedno bližje in bližje zemlje. Ali komaj so revice priletele doli v rjavo, blatno kalužo, jedva so še zadnjič vzdihnile in že jih ni bilo več. Le tu in tam, kjer je bila kaka tratica, kamenje ali tršica, se je polagoma kopičil sneg in iz njega je molela tu in tam kaka zlomljena travnata bilka, črnorjavo listje ali mokra palčika. Drugodi pa so se topile snežinke in večale male luže in mlačice ter rdečile ilovnato, opolzlo blato.

Petronov Peterček pa je ležal v topli sobi na postelji, bledega obraza in globoko vdrtih očij.

Obrnjen proti oknu, je gledal nežne snežinke, njihov boj, njihovo igranje, in težko hropel. Davica se ga je bila lotila. Tiščalo ga je nekaj v grlu, skoro da ni mogel dihati.

Ob njegovi postelji pa je sedela skrbna mati, žalostnega, potrtega obraza. Njuni prsti so se enakomerno premikali ob rdečkastočrnih, precej debelih jagodah rožnegavenca in njeni ustni sta šepetali pobožno molitev.

Od časa do časa je prenehala v molitvi, obrnila se proti malemu bolniku in vprašala tiho šepetaje:

„Peterček, želiš nekoliko hladilne pijače? Ne bode te potem tako peklo in žgalo! Pij — pij!“ in ponujala mu jo je z nežno, materinsko skrbnostjo.

Peterček pa je vedno nemo zmajal z glavo in zrl z velikimi, zbuljenimi očmi skozi okno. Gledal je, kako hitro, v koliki množini padajo te krasne snežinke. Z veseljem se je zazrl v največjo, ki je letela mimo okna in žalosten je bil, ko je izginila v rjavi kaluži in izgubila svoje belo, tako krasno, nedeljsko krilce. In zopet se je zagledal v neko prav majhno in čudil se je, kako more tako hitro padati . . .

Zrl je in zrl, kako urno se vrti, suče in hiti, da pride čim preje in zasede pred večjo sosedo prostorček na vlažnem kamnu, na mali trščici, ali pa da se pridruži onim na tratici. Neprestano jih je zasledoval ter se čudil, kje se jih je neki vzela tolika množina, kako velik mora biti prostor, kjer jih hrani vsemogočni Bog, in koliko mora biti rešeto, skozi katero jih angeljčki sipljejo na zemljo.

Vse to opazovanje mu je za trenutek olajšalo bolečine v grlu, omehčalo mu ono neznano trdo, bolečo stvar, ki mu skoro ni pustila dihati. Že je pozabljal bolečine, ko se je zbadanje čez mal časek zopet ponovilo . . . Bolestno je zaječal. Mati pa se je preplašila ob tem glasu, prenehala v svoji molitvi, položila žuljavo roko na njegovo vroče čelo in vprašala, boječ se, da bi ga ne vznemirila, tiho, skoro šepetaje:

„Peterček, ali te zelo boli?“

„Da, da, mamica. Tako boli in skeli v grlu. In tako suho je.“

„Le potrpi, revček moj mali! Še nekoliko dnij boš ležal v posteljci, potem boš pa šel zopet lahko v šolo, zopet se boš igral s sosedovim Tončkom in s tovariši, kakor poprej. Kar potrpi še nekoliko dnij. — — — Hočeš nekoliko piti? Le pij! Boš videl, da bo bolje.“

„Bom“, je rekel zamolklo. Mati je nato vstala, vzela z jedno roko kozarec, drugo pa je prav na lahko dela pod Peterčka in ga skrbno, previdno privzdignila, da bi ga ne bolelo, mu je podložila blazino in prinesla kozarec s pijačo pred njegovi bledi in suhi ustni.

Peterček je nato potegnil, željno potegnil požirek rmenkaste tekočine. Obraz se mu je nategnil v bolestne gube, očesci sta mu še bolj izstopili iz jamic, nemo je zmajal z glavico. Mati ga je prosila, mu nežno in skrbno prigovarjala, a navadno brez vspeha. Počasi ga je zopet položila na posteljo, ogrnila ga z odejo prav do zavitega vratu ter sedla nazaj na stol.

Peterček pa je zopet gledal in gledal . . . A polagoma ga je utrudilo to opazovanje in očesci sta se mu zaprli . . . Zaspal je . . . V spanju se je nekoliko časa nemirno premetaval sedaj sem, sedaj tja. Prsi so se mu vzdigovali in iz ust je prihajal cvileč, piskajoč glasek.

Žalostno je gledala mati trpečega sinka. Njeno skrbno, ljubeče srce je samo čutilo te sinkove bolečine. Rada bi mu pomagala, a ni mogla. Jedino uteho, jedino pomoč je videla v molitvi. Goreče, srčno je prosila pomoči Vsemodrega in Marijo. Jedino njeno radost in veselje naj bi ji vzel Bog? — Ne! — Ne! Samo on ji je ostal od četvorice. Res, bogvé kako dobro se Petrovim ni godilo po očetovi smrti, a živelo se je vendar-le.

Peterček ji je bil vse. Slušal jo je rad, na migljaj. In kako veselo je ona delala. Saj je vedela, čemu se trudi in muči od dne do dne ... A potem, ko bi še njega ne bilo ...

Ni si upala dalje misliti ...

Ozrla se je po spečem Peterčku, prekrižala njegovo mokro čelo in stopila v kuhinjo pripravljat večerjo.

Jedva je bil zaspal Peterček, ko se mu je jelo sanjati ...

Sprva je videl vso ono množico onih snežink pred seboj. Gledal in gledal jih je. In njegova nedolžna dušica je hrepenela po njih, hrepenela priti na prosto, hrepenela postati sama snežinka. S silo se je otrgala iz Peterčkovih prsij in poletela v lepi bisernoiskreči, blede obliki med snežinke ... igrala se in podila se ž njimi sedaj sem sedaj tja.

A na veliko žalost je opazil Peterček, kako tudi njegova dušica hiti in leti proti zemlji in kakšna usoda jo čaka. V grdo, blatno kalužo bode padla, omazala se bode, popolnoma izgubila v blatu. „O Bog, reši jo!“ je vskliknil v strahu. Ne — ne! že je blizu zemlje. Sedaj bode v sredi luže, v sredi blata, ki ji bode onesnažilo krasno krilce. — — —

A dušica njegova se je v zadnjem hipu povspela izmej ostalih. Vedno višje in višje je hitela. Vedno bolj se je oddaljevala od zemlje in hitela proti nebesom ...

Kakor težek kamen se mu je odvalilo od srca in raz prsij, ki so se krčevito napele in zopet pale. Obraz se je bolestno nagubančil, oči so se počasi zaprle, žile na tankem vratu so se za trenutek napele. A ta napetost je v trenutku prenehala in sveti mir, blaženost se je razlila po smehljajočem Peterčkovem obrazu.

Bled, a lep kakor angelj je ležal Peterček na postelji — mrtev. Dušica njegova pa se je povspela v nebeška domovanja ...

In mamica? — — Nemo se je zgrudila ob njegovi postelji in krčevito se je oprijela ljubljenega otroka ...

Iz očij so ji vrole solze, solze žalosti, a tudi solze vdanosti. In te biserne solzice so padale na ugaslo — snežinko.

F. K's. Pavletov.

K r i ž.

O, zakaj se žalostiš!
Vidiš li spominski križ
Tamkaj na gomili stati?
Na spomin je duši zlati!

On, ki v tej gomili spi,
Trpel je še več kot ti;
Po življenja trdem boju
Prišel v grobu je k pokoju ...

O, zakaj se žalostiš!
Bodi ti v tolažbo — križ:
Ako tu ne najdeš sreče,
Lepša tam ti zaleskeče...!

Fanko Leban.

Vemo, da Kristus, ki je vstal od mrtvih, več ne umrje.
(Rim. 6, 9.)

Bogomila ali otroška ljubezen.

Igrokaz v treh dejanjih. — Spisal Krištof Šmid, poslovenil Zoran.

Osebe:

Matilda, vdova.		Bogomila,	} Matildini otroci.
Romar.		Miroslav,	
Zdravnik.		Zalika,	

Prvo dejanje.

Zelen prostor mej pečevjem. Na pečevju grmovje in zelenje. Na jedni strani velik štor (miza) s sedeži okrog, na drugi klop v skalo vsekana. Zada je vrsta suhljadi.

1. prizor.

Mati (*nabira sadej pri vrsti raztreseno suhljad in popravlja vrsto. Na skali je pokrit jerbas. Za prizorom igra pastir na piščalko. — Nekaj časa ga posluša, potem se obrne in reče:*) Pastir že žene domov; iz njegove kočee se kadi, gotovo si že pripravlja kosilo. Da, poldan bode, in torej moram tudi jaz pripraviti svojim ljubim otrokom obed. (*Vsame iz jerbasa kruh, lonec s mlekom, skledo in tri žlice. Vse to razvrsti na misi in nadrobi kruha v skledo. — Gleda v daljavo.*) Kako marljivo nabirata tamkaj Bogomila in Zalika zeljišča. — Res, pridne otroke mi je dal Bog, za kar mu ne morem biti dovolj hvaležna. — Še niti ozreti se ne utegneta. Le Miroslava ne vidim nikjer.

2. prizor.

Miroslav in mati.

Miroslav (*pride od nasprotne strani s butaro suhljadi*).

Mati Dobro, da si prišel; lahko idete obedovat. (*Kličee*) Bogomila, Zalika, pridita, čas je, da idete obedovat.

Miroslav. Glejte, ljuba mati, tukaj je zadnja butara suhljadi, katero smo danes nabrali. Jelite, da smo bili pridni!

Mati. Ste bili, ste; popolnoma zadovoljna sem z vami.

Miroslav (*dene butaro vštric vrste*). Naša vrsta je pa vsak dan večja; skoro že lahko mirno pričakujemo zime.

Mati. Seveda, pa ti si utrujen. V senco sedi tamkaj-le in počij; po dovršenem delu dé počitek tako dobro.

Miroslav (*si obriše čelo in sede*). Vroče je, vroče; kako prijetno je tukaj v senci!

Mati. Ni li res, ljubi Miroslav, kako prijetno je?! Kako dober je pač Bog, da daje rasti temu grmovju! Po letu v vročini nam daje hladno senco, po zimi pa drva za kurjavo.

Miroslav. Da, Bog je vse modro naredil.

3. prizor.

Bogomila, Zalika in prejšnja.

Bogomila (*prinese na glavi poln jerbas zeljišč, za roko pa vódi Zaliko, ki ima v roki tudi jerbašček zeljišč*).

Mati. O ho, koliko sta nabrali! Kako sta pač bili pridni, tudi Zalika je bila jako marljiva! Da, tako naj skrbi vsak za blaginjo svojcev.

Bogomila. Našli sva mesto, kjer je vse polno takih zeljišč, ki pa navadno le posamezno rasto. Vesel bode pač zdravnik, za katerega nabiramo, in ne le on, tudi vi, ljuba mati, bodete veseli, ko dobite zopet nekaj novcev.

Mati (*vsame Bogomili jervas raz glavo in gleda zeljišča*). Kako prijeten vonj! Skrivnostni Bog! Kdo bi pač mislil, da imajo te rastlinice tako moč, da človeka ozdravijo, dà, da ga celo rešijo smrti.

Bogomila. Da, ljuba mati, tako je, kakor ste nam že večkrat pravili, da se namreč Bog v najmanjši rastlinici kaže ravno tako veličastnega in mogočnega, kakor v največji in najlepši smreki.

Mati (*vsame jerbasa s zeljišči in ju postavi na klop*). Bog blagoslovi ta zeljišča, da bi ozdravila marsikaterega očeta in marsikatero mater ter podaljšala življenje mnogim otrokom.

Miroslav Bog daj!

Mati. Sedaj pa le sedite semkaj v senco in obedujte.

Zalika. To pa to. Lačni in žejni smo itak že; hm, kruh in mleko, to nam bode dišalo!

Mati (*vlije iz lonca mleka v skledo na kruh*). Mleko je tudi dar božji, prosimo tedaj Boga, da nam ga blagoslovi.

Vsi (*vstanejo in molijo*): Blagoslovi, o Gospod, nas in te svoje darove, katere bomo užili po tvoji dobrotljivosti! Po Kristusu, Gospodu našem. Amen.

Miroslav in Zalika (*sedeta in jesta*).

Bogomila. Sedite še vi, ljuba mati, k nam in jejte z nami.

Mati. Le jej, draga Bogomila! Večje veselje mi je, če vas gledam, kako jeste, kakor če bi obedovala z vami.

Bogomila (*proseče*). Ljuba mati, obedujte z nami, drugače nam ne diši!

Miroslav. Ako ne obedujete z nami, odložimo vsi žlice. Moja že leži.

Mati. Jejte, jejte ljubi otroci! Mleko sem prinesla samo za vas; sebi še niti žlice nisem vzela s seboj.

Zalika. Draga mati. vzemite mojo; čeravno je majhna, pa je zato lepša. Glejte, kako se sveti, kot bi bilo čisto srebro.

Bogomi a. Le jej Zalika; mojo žlico vzemite, prosim, mojo, ljuba mati.

Miroslav. Jaz sem svojo žlico odložil najprej, toraj morajo mojo vzeti. O, vzemite jo, ljuba mati!

Mati. Že vidim, da mi je pri vas otročji biti. Z vsako žlico hočem torej jesti nekoliko. Zalika, ti mi daj prva svojo žlico.

4. prizor.

Romar in prejšnji.

Miroslav. Mati, glejte, tamkaj pride tuj mož v čudni obleki.

Romar (*starček s sivimi lasmi pride od leve. Oblečen je v dolgo, rjavo haljo in po vrhu ima krajši plašč. Na glavi ima klobuk s velikimi krajci, v roki dolgo romarsko palico in na strani posodico iz tikve*).

Bogomila (*radovedno materi*). Kdo je pač ta mož? Take nošnje še nisem videla.

Mati. Romar je, ki gre na božjo pot v Rim ali pa celo v sveto deželo.

Zalika (*se stisne k materi in reče boječe*): Bojim se ga; recite mu, naj odide.

Romar. Hvaljen bodi Jezus Kristus; mir z vami! (*K Zaliki*): Nikar se ne ustraši, ljuba mati; revež sem, ki ne storim nikomur nič žalega. Zgrešil sem pot in žejen in lačen sem; prosim vas torej drobtine kruha in kapljice mleka, da si utešim glad in ugasim žejo. Moja posodica je že prazna.

Mati. Bog vas sprejmi, tujec; srčno bodite pozdravljeni naš ljubi gost — Kaj ménite otroci? Miroslav govori prvi. Kaj hočete napraviti?

Miroslav. Z nami naj obedujejo.

Mati. In tí, Zalika, kaj pa rečeš ti?

Zalika. Mož naj obeduje z Bogomilo in Miroslavom, jaz pa ostanem tukaj pri vas.

Mati. Tebe, Bogomila, mi menda ni treba šele vprašati?

Bogomila. Mogoče, da sem uganila vaše misli, ljuba mati; brat in sestra bodeta gotovo tudi zadovoljna. (*Vsame skledo s žlico in jo ponudi romarju*). Vzemite in okrepčajte se!

Romar. Kako? Ves svoj obed mi hočete dati? Zajeli ste pač še le nekoliko žlic; ne, ne, tega ne! Tedaj bi vi sami ostali lačni in žejni.

Miroslav. O, v jerbasu tamkaj je še dovolj kruha; za žejo se pa napijemo studenčnice tukaj-le.

Romar. Ne, ne! Nočem vas oropati obeda; samo skušati sem hotel vašo ljubezen.

Bogomila. Ne zavrzite, ljubi mož, kar vam ponuja krščanska ljubezen. Žalite nas, ako ne jeste.

Mati. V loncu je še dosti mleka. Miroslav, daj mi skledico iz jerbasa.

Miroslav (*prinese skledico in mati nalije mleka v njo*).

Mati. Tako, vidite! Okrepčajte se s tem mlekom, dragi starček (*Vreže kos kruha*). Tu pa imate kruha.

Romar. Srčno se vam zahvaljujem za vaše dobrote, ki jih izkazujejte meni tujcu. — Zelo sem utrujen.

Miroslav. Tukaj-le sem sedite na našo kameneno klop.

Romar. Da, na tej pečini hočem užiti vaš milodar. (*Sede in položi klobuk kraj sebe*).

Mati. Dajte mi svojo palico, da bodete lažje sedeli. (*Prisloni palico na pečino*).

Bogomila (*postavi skledo s mlekom sopet na mizo*). Otroka, pojdita nazaj semkaj, da jémo.

Miroslav in Zalika (*sedeta h Bogomili ter jesta ž njo, mati pa se pogovarja s romarjem*).

Romar (*pije in opazuje mater*). Gotovo niste bili zmiraj tako ubogi; imeli ste pač nekdanj boljše dneve. Vaša govornica, nošnja in vaše obnašanje kažejo dobro vzgojo. Niste vajeni že od nekdanj, da bi s svojimi nežnimi rokami nabirali suhljad v gorovju in jo celo na hrbtu nosili domov.

Mati. Res je, da nisem! — Bog je tako ukrenil in v njegovo naredbo in sveto voljo se vdam brez mrmranja

Romar. Kako ste pač prišli tako daleč? — Oprostite mojemu sočutnemu srcu to vprašanje

Mati. Moj rajni mož je bil oskrbnik tovarne onstran gorovja. Lansko jesen je umrl, in pokopali smo ga na pokopališču uro hoda odtod. Pridno obiskujemo njegovo gomilo in jo močimo s solzami. (*Obriše si solze in utihne nekoliko časa*) — Zaslužil je malo, prihraniti si nismo mogli ničesar. Umril je — reči smem — zelo ubog.

Romar. To je najboljši dokaz njegove pravičnosti — Se vam je pač dala pokojnina, s katero lahko živite sebe in otroke?

Mati. Dala, pa jako majhna. Pomagali smo si, kakor smo si vedeli in znali. Kar mi je še ostalo od raznih stroškov, kakor: za zdravnika, lekarno, pogreb itd, za to sem nam kupila travnik, kravico in kočo, ker smo morali zapustiti prejšnje stanovanje. Drv ne moremo kupovati; po letu nabiramo suhljad, kar nam usmiljeni logar dovoljuje; otroci nabirajo zeljišča za nekega zdravnika; po zimi pa predem.

Romar. Iz srca vas omilujem!

Mati. Naša usoda ni tako nemila, kakor se vidi, ker smo zadovoljni. Delavnost, zadovoljnost, zaupanje v Boga, ljubezen in miroljubnost — obogatijo najrevnejšo kočo. Otroci mi napravijo marsikatero veselje in mi osladé vsako trpljenje.

Romar (*s globokim sočutjem*). Da, istina je to! Opazoval sem skrivaj, kako srčno vas ljubijo otroci. To je bil ginljiv prizor zame. Videl sem na svojem potovanju dosti krasnega, pa v naravi ni nič lepšega nego opazovanje materine in otročje ljubezni, kakor sem jo našel tukaj! Srečna mati ste! — Jaz pa — (*globoko vzdihne*) — jaz sem pa v primeru z vami nesrečen mož!

Mati. Omilujem vas! Trdo je res, se na starost klatiti po svetu. Ker pa imate toliko čuvstva za veliko in lepo dejanje v naravi, zato bi si ne smeli toliko jemati k srcu svojega uboštva.

Romar. Uboštva? — To je najmanjše, kar me teži. Ker ste tako blagi in sočutni, vam ne morem prikrivati, kar me teži. Ubog, nesrečen oče sem. (*Tiho joka*). — Moj jedini sin mi je bil zelo nehvaležen. O, huda je za sivega starca taka žalost! — Bil sem

bogat in sem vse dal sinu; a slabo mi je vračal dobrote. — Kakor hitro je bil posestnik mojega imetja, me ni več spoštoval; me ni ne spoštoval, ne ljubil več. Vsako drobtinico, vsako žlico jedi mi je oponašal. Njegova hudobija me je pregnala z doma. Kako ljubeznivi so pa vaši otroci z vami; rajši sami ne jedó, ko da bi vi bili lačni! Njihova ljubezen mi sega do dna srca; njihovo ljubeznivo obnašanje je popolnoma nasprotno surovosti mojega nehvaležnega sina.

Miroslav (*vstane in skoči k materi*). Bi li ne molili naše molitvice po jedi, da gremo potem zopet na delo?

Romar. Le, ljubi otroci!

Vsi. Zahvalimo Te, vsemogočni Bog, in Te prosimo, povrni vsem, ki so nam dobro storili zavoljo svojega imena večno življenje. Amen.

Romar (*položi mej tem, ko molijo, tiho, da nikdo ne zapasi, deset zlatov v skledico*. — *Ko odmolijo, reče*): Tako je prav! Sedaj pa moram iti. Zahvaljujem se vam, blaga žena in ljubi otroci. Okrepčali ste mi duha in telo. Bog vam vrni! Tamkaj je skledica. — (*Podá vsem roko*). — Zdravi ostanite, blaga mati, dobri otroci, — tudi ti, ljuba moja Zalika. — Zdravi ostanite in božji blagoslov bodi z vami! (*Odide naglo*.)

5. prizor.

Prejšnji brez romarja.

Bogomila. Dober, blag mož! Kako ganjen je bil ob slovesu; solzica se mu je prikradla v oko!

Mati. Reveža teži tuga in žalost. Bog ga naj potolaži!

Bogomila. To bode tudi storil; saj pride vsa tolažba od Njega.

Miroslav. Da, Bog ga bode potolažil! — Pa — pojdimo na delo.

Bogomila. Najprej hočem oplakniti posodo na potoku (*Gre po skledico na pečini, jo vsame in iznenadena reče*): Kaj je to, mati?! — Glejte — v skledici je več zlatov.

Miroslav (*priskoči*). Pokaži mi! Joj — ti imajo veliko vrednost!

Mati (*vsame zlate iz skledice*). Res — pet zlatov! Kdo je pač oni tujec? Jako skrivnosten se mi zdi.

Miroslav. Pojdite, letimo za njim, da se mu zahvalimo.

Mati. On noče tega, zato je tako naglo odšel. (*Gleda za njim*). Nikjer ga ne vidim več, pa Bog, ki za vse vé, mu bode obilo poplačal.

Bogomila. Ta blagi starček je obilno poplačal skledico mleka.

Mati. Istinito obilno, — bogateje pa še plačuje Bog.

Zalika. Mati, še meni pokažite zlate

Mati. Na! Glej, ljuba Zalika! Ni li res, kako so lepi?

Zalika. Lepi so, lepi, novi in se kaj lepo svetijo. Dajte jih meni, ljuba mati! Obesim si jih na rdečem traku okrog vratu

Mati. Dete, to bi bilo predrago. Te zlate hranimo za silo. — Oh, žalostna sem pričakovala zime. Nisem vam hotela tega povedati, da vas ne bi žalila. Žita nimamo dosti, in vam vsakemu kaj manjka za zimo. Sedaj nam pa lahko kupim vsega potrebnega. Tudi ti, ljuba Zalika, dobiš novo obleko.

Zalika (*vesela skače in ploska s rokami*). To bo lepo! To me bolj veseli, ko vsi ti zlati.

Miroslav. Pa, ljuba mati, jaz ne razumem tujca; rekel je, da je ubog, pa ima toliko denarja.

Zalika. Ej, ta seveda ni ubog. Mislim, posodico ob strani ima polno zlatov.

Miroslav (*se smeje*). To pač ne, a marsikatero kronico še gotovo ima v žepu. Kako se strinja to z uboštvom? Povedal nam ni resnice. Mož ima denarja, da bi jih lahko meril in ne štel.

Mati. Dragi Miroslav, ne denar in bogastvo, temveč srce naredi človeka bogatega ali ubogega. Ta mož je ubog, ker ima malo veselih dni, njegovo srce tare žalost. Srečnejši smo mi ob svoji revščini, nego je on ob vsem svojem bogastvu.

Miroslav. Molimo torej za ubogega tujca!

Bogomila. In hvalimo Boga, da nam je dal ž njim tako pomoč.

Mati. Da, to hočemo, ljubi otroci. (*Pogleda proti nebu in sklene roke; otroci storé isto in se postavijo okrog nje*). Ljubi nebeški Oče! hvalimo Te, da si poslal tega dobrega tujca k nam, ki nam je storil toliko dobroto! — Ti vidiš vsako dobro delo, o blagoslovi našega dobrotnika — in tolaži, utolaži ga!

(Zagrinjalo pade)

Drugo dejanje.

I. prizor.

Mati in Bogomila.

(*Mati nabira suhljad in pospravlja pri vrsti. Bogomila sedi pri mizi ter snaži zeljišča. Mej tem pojeta obe*):

Kje so moje rožice, Pisane in bele?	Kje so moje ptičice, Kam so odletele?	Kje je hladni potok moj, Kjer sem se sprehajal,
Mojga srca ljubice	Oh, nedolžne pevcice	Ko skušnjav nevarni boj
Žlahtno so cvetele.	Kak so žvrgolele —	Mene je obdajal?
Oh, pomlad je šla od nas	Zanjke b'le nastavljene,	Suša velika bila,
Vzela sta jih zima, mraz.	Ptičke so se vjele vse.	Zemlja je popila ga.

Kje je moja utica, Utica zelena?	Kje je ista deklica, V vrtu je sedela?
Kje je hladna senčica, 'z lipice spletena?	Lepa, kakor rožica, Pesmice je pela.
Hud vihar podrl je njo,	Hitro, hitro mine čas,
Ah, zelena več ne bo!	Mine tudi lep obraz.

Mati (*zakriči, ko hoče Bogomila zadnji dve vrstici ponoviti*): O Bog! bodi mi milostljiv in usmiljen! — Kmalu b'je moja zadnja ura. — (*Pod suhljado je bila kača, ki se materi ovije okoli roke ter jo piči*).

Bogomila (*priskoči in zastrašeno zakriči*): O Bog! kača! kača! Mati, mati, ljuba mati! Usmili se nas, o Bog!

2. prizor.

Miroslav in prejšnja.

Miroslav (*prihiti*). Kača! Kje? O Bog! mati! mati! — (*Prime kačo ter jo zašene na pečino in jo pohodi*). Da bi le ne bila pičila skozi obleko!

Mati (*se vsede na klof: je smrtno bleda in spusti roke v naročje*).

Bogomila. Ljuba mati, kje? — Pustite, naj pogledam. — Groza! — Odgrnite malo rokav. Bog daj, da bi le ne bila pičila skozi obleko!

Miroslav (*odgrne materi rokav in žalosten reče*): Joj! — Roka je krvava.

Mati. Ljubi otroci! Jaz moram umreti, — zame ni nobene pomoči več.

Bogomila. Miroslav — hiti — hiti — skoči — ter pokliči zdravnika, za katerega nabiramo zeljišča. Dolí pri potoku snaži nabrane korenine.

Miroslav. Hočem hiteti, kolikor morem.

3. prizor.

Mati in Bogomila.

Bogomila. Ljuba mati! (*Jo objame*). Ljuba mati — kako rada bi namestu vas umrla! (*Poklekne*). O Bog, ljubi Bog! ne vzemi nam še matere, ko smo zgubili že očeta! (*Is-tegne roke proti nebu*). O, da bi Te videlo moje oko, ljubi Bog — da bi Te mogla objeti

— ne izpustila bi Te — prej — ko slišim: „Ona naj živi!“ Poglej me, ubogega otroka, tukaj, — glej pred Teboj klečim; vzemi mene, daj meni umreti in — mati — naj živijo!

Mati (*s slabim glasom.*) Bogomila! tvoje sočutje, tvoja ljubezen do mene mi je hladilo za žgečo rano. Pa — pusti me nekoliko v miru. Moram se sedaj v tem — zadnjem trenutku spraviti z Bogom. (*Nasloni se na pečino in drži roko pred oči.*)

Bogomila (*gre k zeljišču ter bolj tiho govori*): O, ve rastline, — zdravilna zeljišča! jedno bi še lahko rešilo mater — pa — tukaj stojim in te ne poznam. Bog, razsveti me, pokaži mi rastlino, ki bi jim pomagala! — (*Gleda v daljavo*). — Ah, ali še ne pride zdravnik?! Zdi se mi že cela večnost, odkar je odšel Miroslav. (*Hodi nemirna, strahoma sem in tje, kakor bi česa iskala*). Tu so še zlati. — V kraj z vami! Saj ne morete pomagati, kadar je sila največja; ne morete življenja ni za trenutek podaljšati. — Kako rada dam vse te zlate, za malo, za zaničevano rastlinico, ki bi pomagala!

4. prizor.

Zdravnik, Miroslav in prejšnja.

Bogomila (*hiti k zdravniku*). Dragi gospod, glejte zlate! Vzemite jih! Vsi so vaši, samo — samo — mater rešite smrti.

Zdravnik. Kje je kača?

Bogomila. Tamkaj pri pečini.

Zdravnik (*jo vsdigne*). — Če mi daš več srebra in zlata, ko ima ta kača luskin — ne morem pomagati. V dveh ali treh urah bodo mati zaspali za — večno

Bogomila. Preiščite vsaj rano.

Zdravnik. Zakaj? Jaz nočem imeti s tem strupom nikakega opravka. Vse bi bilo zastónj. Mati spi, če se ne motim, in ni dobro, da bi jo nadlegovali v spanju.

Bogomila. Ni tedaj nobenega zdravila več — nobenega — nobenega pripomočka več?! Nimate nobenega zdravila, nobene rastline, ki bi pomagala?! Poskusite, — znabiti pomaga — Bog! razsveti ga, da zadene prav!

Zdravnik. Jeden pripomoček bi še bil! Če bi namreč kdo izsesal strup iz rane, tedaj bi še bili znabiti rešeni. Pa, kdo bo to storil!? Ne svetujem tega nikomur. Kdor bi to storil, gotovo umrje; kajti strašen — — — strašanski je strup te kače. Rajši bi se dal ugrizniti od steklega psa, ko od take kače. Ne vem vama družega sveta, molita jim za srečno zadnjo uro. Da bi poslala po mašnika, je prepozno. Prej ko pride najhitreji človek v vas, bodo mati že v večnosti. Zdrava ostanita — in Bog vas tolaži, ubogi otroci! — (*Odide*).

5. prizor.

Prejšnji brez zdravnika, potlej Zalika.

Mati (*ki je dosdaj spala, spregleda*). Da, Bog vas tolaži, dobri otroci! Slišala sem svojo smrtno obsodbo iz zdravnikovih ust — pripravljena sem. Božja volja naj se zgodi. Poglej, Gospod, tukaj sem — Tvoja pokorna dekla! — (*K otrokoma*): Le za vas mi je, ljubi otroci! Pa, za vas bo že Bog skrbel. — Pridita še enkrat k meni! Pridi, ljuba Bogomila (*jo objame*); pridi, ljubi Miroslav (*ga objame*)! — Kje pa je moja mala, ljuba Zalika? — O, tamkaj pride!

Zalika (*s jerbasom*). Prinesem zopet poln jerbas zeljišč. — — — Kaj pa Vam je, ljuba mati? O, krvavi ste! Ste se li pičili na trnju? — Glejte, to je isti lep robec, ki ste mi ga dali za god; naj vam zavežem rano!

Mati. Pojdi mi še jedenkrat v naročje, ljubi otrok! (*Vsame Zaliko v naročje, jo objame in milo pogleduje*). Ubogi otrok! Kmalu — kmalu ne bodeš imela več matere; v jedni uri že sem morebiti v nebesih pri Bogu.

Zalika. Mati! mati! ostanite pri nas, ali me pa vzemite s seboj v nebesa!

Bogomila in Miroslav (*glasno jokata*).

Mati. Jočeta se? Tiha in pobita sta? — Nikar ne jokajte, ljubi otroci. Vaša mati vam bode sicer odvzeta, pa Bog ostane pri vas! Jaz grem k Njemu; tam bodem boljše

imela — in saj pridete za menoj; pri Njem se zopet vidimo. Tam ne bomo več jokali, tam je zgolj veselje. Pa še tukaj na zemlji se vam bode dobro godilo; saj ste bili dobri otroci, izpolnjevali ste Njegovo zapoved — očeta in mater ste spoštovali. Gotovo še se vam bode dobro godilo.

Bogomila (*poklekne*). Mati! mati! odpustite mi, dostikrat sem vas žalila!

Miroslav (*tudi poklekne*). Bogomila je bila vsikdar vbogljiva, prijazna in dobra, pa jaz sem bil porednež. Odpustite, odpustite mi, ljuba mati!

Zalika. Ni li res, ljuba mati, meni tudi odpustite? Ne bodem nič več poredna.

Mati. Vstanita, ljuba otroka! Že Bog vé, kdaj sem vam odpustila vaše male pregreške; zmiraj ste me ljubili in spoštovali. Pa — — temni se mi že. — Poslušajte zadnje besede — svoje — umirajoče matere.

Bogomila. O, da bi z vami umrla!

Miroslav. Brez vas, ljuba mati, ne morem več živeti.

Zalika. Ljuba mama, prosim vas, ne umrite!

Mati. Pred vsem, moji ljubi otroci, spoštujte in ljubite Boga. Pogledajte me; neizrečeno vas ljubim, pa On vas še neskončno bolj ljubi. Ljubite ga bolj kot mene! Molite v vsaki potrebi! Vsak dan mislite nanj! Ljubite ga! Ta ljubezen je vir vse sreče. — — Obljubite mi, da ga boste ljubili, svojega najboljšega Očeta v nebesih, iz celega srca.

Bogomila. Gotovo, ljuba mati, gotovo!

Miroslav. Kdo bi Ga ne ljubil!?

Zalika. Jaz tudi imam Boga rada — tukaj — (*pokaže na prsi*) v srcu.

Mati. Ljubi otroci, še jedenkrat vam pravim, ljubite Ga, našega ljubega, najboljšega nebeškega Očeta čez vse! Sovražite greh! - Glejte kačo tam! Spomnite se kače, ki je usmrtila mater. Greh je kača — lepo barvana, da, pod cveticami je, pa nje strup je usmrtiljiv. Pik kače, kakor je ta tamkaj, vzame časno življenje; pik one kače — greha — vzame večno življenje. Obljubite mi — — — da ne boste nikdar — nikdar nič grešnega storili. Kaj pa je grešno — joj! govorjenje mi prihaja težko — kaj je grešno, vam bode povedala vaša vest. Obljubite mi vse grešno bolj sovražiti, kakor strupeno kačo. Položite mi svoje roke v moje, katere bodo — prhnele že pojutrajšnjem — v grobu.

Miroslav. Obljubim Vam, ljuba, draga mati.

Bogomila. Jaz tudi — sveto — trdno — kakor pred božjim obličjem.

Zalika. Jaz tudi — jaz tudi.

Mati. Ljubite se mej seboj! Ne žalite se! Če bode jeden srečen — naj ne pozabi svojcev in naj se jih ne sramuje zavoljo njih revščine. — Uboge sirote — na vsem svetu ne vem človeka, ki bi skrbel za vas! Priporočim vas Bogu in njegovi milosti. On skrbi za vse ljudi, posebno pa je dober oče zapuščenim sirotam. On, ki je pred mojo smrtjo poslal k nam dobrotljivega romarja, On vas bode dovedel k dobrim ljudem, ki se vas bodo usmilili. — Sedaj pa pokleknite, ljubi otroci, in sprejmite — oh! zadnji — moj materni blagoslov!

Otroci (*glasno jokajoč pokleknejo in vzdignejo sklenjene roke*).

Mati (*pogleda proti nebu in stegne roke nad otroke*). Ljubi Bog! K Tebi pogledujem; svoje umirajoče roke stegujem nad svojimi ubogimi otroki; zadnji zdihljaj pošljem k Tebi! — O, Bog! ljubi Bog usmiljenja — sliši me! usliši me! — Glej tukaj te otroke! Srce mi poka pri tem pogledu. — O, blagoslovi jih — blagoslovi jih! — (*Ne more več govoriti, nasloni glavo nazaj na pečino*).

Otroci (*klečijo ter jokajo. Bogomila vije roke in pogleduje k nebu; Miroslav si sakriva obličje; Zalika si briše s svojo belo ruto solze*).

Mati (*čez nekaj časa*). Miroslav! Žejna sem, pojdi, prinesi mi vode.

Miroslav. Takoj! (*Vzame skledico in odhiti*).

Mati (*zaspi*).

Bogomila. Zaspali so. Pojdi Zalika, pustiva jih v miru. Strah pred kačo, žalost in napor ob govorjenju so jih onemogli.

Zalika. Seveda, trdo delo od ranega jutra do poldne in bolečina na roki jih je utrudila. Ah, jaz sem že tudi utrujena.

Bogomila. Zalika, idi tje v kapelico, kjer smo danes zjutraj še vsi skupaj molili. Idi in moli za mater, jaz pa ostanem tukaj. Oh, moli, moli pobožno — za mater — in za me!

Zalika. Hočem prositi Boga za mater, da jim ozdravi roko. (*Odide*).

6. prizor.

Bogomila in mati.

Bogomila (*stoji ne preblizu matere, pogleduje jo in govori ganjena, pa s slabejim navadnim glasom*): O, mati! mati! ljuba mati! — Torej ne bodem več gledala vašega obličja — skoro bode prhnelo v zemlji! Te svetle, prijazne oči, ki so me gledale tako neizmerno ljubo, se naj sedaj za vedno zapró, dà, se mogoče niti več ne odró! Te ustnice, ki so me tisočkrat poljubile, ki so govorile le besede modrosti in ljubezni, naj v grobu prhnijo! To plemenito srce, polno nežnosti in ljubezni — bi naj počilo in razpadlo v prah!? O Bog! ali nimaš nikakega usmiljenja? Ni nobenega pripomočka več?! (*Hodi sem in tje — roko na čelo položivši nakrat postane.*) Kaj je rekel prej zdravnik? Se li spominjam prav? — Ah, popolnoma sem zmešana. — Pa, bilo je. Rekel je: „Če bi ji kdo izsesal strup iz rane, bi še bila mogoče rešena.“ Da, da, tako je rekel. O, že ko je to izustil, mi je šinila misel v glavo — da to storim. In — sedaj je ugoden trenutek, Mati spijo — kako mirno! Oni sami so odposlali Miroslava, Zaliko sem pa pregovorila, da je odšla. Bog sam mi je dal to priložnost. Ljubi Bog, dobra mati bi nikoli ne dovolili, da bi jih rešila na ta način. Ljubijo me preveč. Le hitro, da se ne vzbudijo! — Bog, ki si me razsvetil, da to storim, daj mi moč, da izvršim. (*Gre tiho bliže, poklekne pri materi, odgrne rokav in hoče sesati, strese se in pa zopet vstane.*) O, ljubi Bog, kako mi bo! — Oh — mrzel pot me obliva, srce mi tolče, vse bitje se mi zoperstavlja. Temni se mi. Življenje se bojuje s smrtjo, kakor ogenj z vodo. — Smrten strah me je obšel, če sem kačo le videla — in sedaj — naj sesam celo njen strup. — O, Bog! ne — ne morem — slabo mi prihaja. (*Hodi nemirna sem in tje; poklekne, pogleda k nebu in moli s prosečim glasom*): Okrepčaj me, močni Bog, daj mi slabotnemu otroku, da premagam strah — smrten strah. — Bi se li ne darovala za nje, ki so me smrti rešili, ko sem bila bolna, cele noči so presedeli pri meni in le njihova skrb me je rešila smrti; jaz — jaz bi jih pa ne rešila — jih pustila, da brez pomoči umrjejo?! Ne, in če bi tisoč življenj imela, vseh tisoč bi dala za ljubo mater. (*Hitro vstane in pogleda k nebu ter se bliža materi*). V imenu božjem, le hitro — le hitro — da me strah ne premaga. Položi, o Bog! na moje ustnice zdravilo in življenje. Daj materi življenje — in meni — smrt! (*Poklekne k materi, položi ustnice na rano ter sesa strup, potem pa hitro vstane*). Dopolnjeno je — lažje mi je pri srcu. O, ljubi Bog, daj, da ne bi preveč žalovali in prežgodaj umrli. O, da bi nikdar ne zvedeli, kaj sem storila za nje — kakor šele v večnosti! Ne bolelo bi jih tedaj toliko, če ne bi vedeli, zakaj sem umrla. O, da bi nihče ne vedel tega, razun Boga! — Svoje življenje položim v Tvoje roke, o Bog, in mirno pričakujem, kaj bode. (*Se vsede v kot med pečevjem, kjer je mati ne more zapaziti, in si zakrije obličje.*)

(*Za prizorom piska pastir na piščalko.*)

(Zagrinjalo pade.)

Tretje dejanje.

I. prizor.

Mati in Bogomila.

(*Mati še spi, Bogomila sedi na prejšnjem mestu ter si zakriva obraz s belim robcem in pogleda zdaj pa zdaj k nebu.*)

Mati (*se vzbudi*). Kako mi je? — Vsa bolečina mi je prešla. Žgalo me je, kakor ogenj — in sedaj ne občutim nobene bolečine več. (*Si ogleduje rano in vstane.*) O ljubi,

neskončni Bog, kaj vidim!? Rana, ki je vedno večja postajala, je izginila. Počutim se tako dobro. — Sanjalo se mi je, da je prišel angelj iz nebes na zlatem oblaku ter se je dotaknil moje rane — in minila je vsa bolečina. Sanje so se uresničile; čudež se je zgodil. Ljubi Bog! zopet si me dal svojim ljubim otrokom. — Pa, kje so? Da so me pustili tako samo, ni bilo prav.

2. prizor.

Prejšnja, Zalika, Miroslav.

Zalika. Mati, molila sem za vas tamkaj v kapeli.

Mati. Bog je uslišal tvojo molitev, ljuba Zalika; jaz sem zopet zdrava.

Miroslav (*prinese vode.*) Tukaj je sveža voda, ta tamkaj v skledici je že topla. Pa je-li mogoče!? Mati, da ste ozdraveli?! O, čudež! Le Bog — in nihče drugi, je pomagal tukaj. Kako sem vesel!

Mati. Otroci, hvalimo Boga. Pa — kje je Bogomila? Bila je navadno najrajše pri meni. Kako se bode veselila!

Miroslav (*se ozira na vse strani in kliče*): Bogomila, Bogomila! Pridi! Kje si? Mati so ozdraveli. O, pridi, pridi! — (*Jo zagleda mej pečevjem sedeti.*) Hola, tukaj je! Bogomila, veseli se! Mati ne bodo umrli — temveč so ozdraveli.

Mati (*priskoči*). Kako, ljuba Bogomila!? Kaj je to?! Zakaj sediš tukaj sama tako tiho in žalostno? Kaj — ti — ti se ne veseliš?!

Bogomila (*gleda žalostna v stran in vzdihne*): Oh, ljubi Bog!

Mati. Ti se obračaš od mene! O, poglej me! (*Prestrašeno, glasno reče s tresočim glasom*): Ljubi Bog, moj otrok, kaj li je s teboj? Tako bleda si in se treseš po vseh udih. In kaj? — tukaj si krvava. O, Bogomila, ljuba Bogomila, povej, kaj se ti je pripetilo? — Pojdi sem, ljubi otrok, in mi povej, kaj ti je vendar? (*Objame Bogomilo in jo hoče poljubiti*).

Bogomila (*sakriči*). Ne — ne — o, mati — ne poljubite me!! Smrt je na mojih ustnicah. — Strup! — Strup!

Mati Ljubi Bog, kaj uvidevam! Bogomila, jeli ti — ti si, ko sem spala — mi izsesala strup? — O, ljuba Bogomila, povej, ali je tako?

Bogomila. Ne bodite hudi, ljuba mati. S'orila sem to, da vas rešim. Če vi živite, rada umrjem jaz

Mati. To — to si storila zame!? — O, otrok! To je najlepši in najstrašnejši trenutek mojega življenja. Tisočkrat bi bila raje umrla jaz, ko da naj vidim tebe umirati. — (*Objame Bogomilo*). Strašna mi je misel — da moram sedaj tebe gledati, kako brez pomoči umiraš — pa sem vendar-le najsrečnejša mati na svetu. Neizmerno veselje in neizmerna žalost mi trga srce.

Bogomila. Mati, ne jokajte — ne žalujte — sedaj sem srečna, gotovo vesela umrjem! Moja jedina bolečina je, če bi preveč žalovali za menoj. Ne — jokajte! Kako se veselim nebes! Zdi se mi, da vidim nebesa odprta, in angelji mi gredo naproti.

Mati. Ljuba Bogomila! Ti si bila isti angelj, kakor se mi je sanjalo, in si mi ozdravila rano. Angelju si podobna; gotovo, ti prideš v nebesa.

Bogomila. O, tamkaj najdem očeta, ki so me tako neizmerno ljubili! Kako se bodo veselili, ko bodo videli svojo Bogomilo in slišali o vas, ljuba mati, in o Miroslavu in Zaliki! Koliko jim imam o vas povedati — od vas jim izročiti tisoč pozdravov! Ah, kaj mi je smrt? Nič, kot žalosten trenutek. Zdi se mi, ko da bi šla čez hribe v mesto tje, kjer smo nekdanj bili, in vi pridete jutri za menoj. Tam gori pri našem blaženem očetu in pri Bogu, našem nebeškem Očetu, se itak zopet vidimo. Zato, ljuba mati, ne jokajte — temveč veselite se!

Mati. Da, moj ljubi, dobri otrok, ti imaš prav. — Torej le umri, ljuba Bogomila, umri! Ta hudobni svet ni vreden tvojega blagega srca. Umri v nedolžnosti, ker ta svet ima veliko nevarnosti, celo angelji v nebesih so nekdanj grešili. Bolje je, da umrješ nedolžna v mojih rokah, na mojem srcu, kot da bi te zapeljal ta hudobni svet. Ti umrješ

najlepše smrti — smrti nedolžnosti in ljubezni, kakor naš božji spasilatelj (odrešenik), kateri je daroval svoje sveto, nedolžno življenje za nas. Tvoja smrt je meni življenje, Njegova smrt nam večno življenje. O, Bogomila, angelji se bodo veselili, ko te bodo imenovali sestro. Dva nevenljiva venca ti bodo prinesli naproti, čistega, belega, nedolžnega, in zele-nega palmovega, kajti nedolžna umrješ — in si jednaka mučenikom srčna junakinja.

Bogomila Tako vas rada poslušam, ljuba mati. Hvala Bogu, pripravljeni ste — sedaj je vse dobro. Le preveč dobrega ste povedali o slabem, grešnem otroku. Saj nisem storila nič posebnega, to mora storiti za svojo mater vsak otrok. Miroslav je tudi s smrtno nevarnostjo odtrgal kačo, in Zalika bi bila tudi storila, kar sem jaz.

Zalika. Ne, ljuba Bogomila, jaz bi si ne bila upala sesati kačjega strupa; tudi bi si tega ne bila zmisllila.

Bogomila. Tudi jaz bi si ne bila zmisllila — če bi me ne bil razsvetlil Bog. On mi je vdahnil to misel in mi dal tudi moč, da sem jo izvršila. Čutila sem tako, kot bi ti, ljuba Zalika, da se je branila moja narava. Če bi me ne bil okrepčal Bog — bi ne bila mogla storiti tega. Njemu, le Njemu bodi čast, hvala in zahvala.

Miroslav. Nisem poznal tvojega blagega srca tako kot sedaj. Odpusti mi, da toliko-krat nisem slušal tvojih opominov.

Bogomila. Miroslav, ljubi brat, ne govori tako. Ti si me zmiraj ljubil. — Glej, ni mi mogoče, da bi te za slovo poljubila; podam ti samo roko. Zdrav bodi — in spoštuj našo ljubo mater; ne žali jih več z lahkomiselnostjo, bodi blag mož in jim podpora v njih starosti. Obljubi mi to — in ostani, bodi mož-beseda.

Miroslav. Obljubim ti in gotovo bodem mož-beseda.

Bogomila. Ti, moja ljuba Zalika, jokaš? Ne jokaj! Bodi blag in pobožen otrok, tedaj se vidiva v nebesih. Ljubi mater od sedaj še bolj — ko se ločim jaz od njih, in jim ne morem storiti nič dobrega več. O mati, ljuba mati — brat — sestra — zdravi ostanite — zdravi ostanite!

Mati. O, da bi umrli sedaj v tem trenutku vsi! Kako blažena smrt bi bila!

3. prizor.

Romar, prejšnji.

Mati. Zopet pridete? O, stopite bliže, tuji, blagi mož! Pridite k najginjlivejšemu pri-zoru, kakoršnega je kdaj videlo človeško oko. Glejte, ta otrok tukaj umira iz ljubezni do svoje matere

Romar (*začujen*) Kaj vidim? Tega ne razumem. Zdravnik, ki je bil prej tukaj, mi je pravil, strupena kača je pčila vas, in da bodete umrli še to uro. Hitel sem semkaj, kar sem mogel, da vas v smrtni uri tolažim in da za otroke skrbim. Sedaj pa najdem vas zdravo, tega ljubega otroka pa bledega in, kakor se kaže — blizo smrti. Povejte mi, kaj se je zgodilo?

Mati. Moja ljuba Bogomila tukaj — mi je, ko sem spala, izsesala strup. Jaz živim in ona umira

Romar. Kaj slišim? Kako blago in veliko dejanje! Hvalim Te, o Bog, da si mi dal doživeti, da vidim tako blago dejanje nesebične ljubezni. Obupoval sem že davno nad človeštvom, kajti vsekalo mi je globoke rane; ta dobri otrok pa me je zopet spravil s človeštvom. Sedaj rad umrjem, ko sem videl s svojimi očmi, kako blago je lahko človeško srce. — Pa pokažite mi kačo.

Zalika (*kaže s prstom*). Tamkaj je. Ne upam si tje, čeravno je mrtva.

Romar (*pogleda kačo in reče glasno*): Hvala Bogu! Ljubi otrok, ne bodeš umrl! Nevedni zdravnik, ki nima izkušnje, vam ni povedal pravega. Poznam to kačo bolje ko on in sem prišel na svojih potovanjih že do ljudi, ki celo jedó take kače. V ranah po-zvroči njen strup seveda smrt, če ga vzamemo v usta, pa ni nevaren, da, lahko bi ga brez nevarnosti pili. Najbrž je strup vseh kač takšen; pa strup takih kač, kot je ta, je, to gotovo vem. Verjemite mi, izkušnemu možu; vaša hčerka se naj ne boji tega strupa.

Mati. Bi bilo mogoče? Ti -- ti, ljuba Bogomila, bi mi bila zopet podarjena? — Pa glejte, ljubi mož, bleda je kot smrt — in kako se trese — mrzel pot ji lije po čelu.

Romar. Ne, ne! To je razburjena otrokova domišljija, strah radi strupa jo je razvnel. Verjemite mi, blagi Bogomili ni nič hudega. (*Prime Bogomilo ljubesnivo in prijazno za roko.*) Ljubi otrok, blag, majhen angelj božji, vstani in veseli se! Tvoja mati so rešeni po tebi — in tebi ni treba umreti zavoljo tega.

Mati. Da, verjemi, ljuba Bogomila, jaz sama verjamem. — Če bi bil strup tudi najmočnejši — tvojemu ljubeznipolnemu srcu bi ne mogel škoditi. Bog je rešil tebe in po tebi mene.

Romar. Tako je! Hvaljen in česčen bodi zato vekomaj usmiljeni Bog!

Mati (*vsdigne sklenjene roke k nebu*). O Bog! Hvala, slava bodi Tebi, ljubi, večni Bog! — In sedaj — pojdi k meni ljuba Bogomila! Bodi pozdravljena! Pridi, o pojdi na moja prsa, ljuba Bogomila, moja rešiteljica!

Miroslav (*radosten*). O Bogomila, ljuba Bogomila, draga sestra! Hvala Bogu! Hvala, slava Bogu, ti si rešena! O, kako se veselim!

Zalika (*sklene pobožno roke*). Tudi jaz Te hvalim, ljubi Bog! — (*Tleskne s rokami in vesela poskakuje*). Mati ne umrjejo! Bogomila ne umrje! Zopet bomo skupaj živeli! — Bog je pač le ljubezniv in dobrotljiv.

Bogomi a. Rada bi bila umrla, pa zavoljo ljube matere, zavoljo brata in sestre rada ostanem tukaj — čeravno sem se že veselila na lepa nebesa.

Mati. Ti bi seveda imela tamkaj bolje, tukaj te še čaka marsikateri hud boj — da, že v naši koči marsikatera trda sila.

Romar. Ne, to se ne sme več goditi. Pred vami se ne morem več prikrivati; gledite! (*Razgrne haljo in vidi se lepa obleka s slato zvesdo na prsih.*) Lord*) Dorington sem.

Miroslav (*začujen stopi korak nazaj*). Kaj, lord? Kdo bi si bil to mislil!

Zalika. Kako lepa obleka! Kako svetla zvezda! Z neba pa le ni, ni li res, mati? Zvezdice na nebu so lepše.

Mati (*s spoštovanjem*). Milord! Sami ste krivi, ako vas ne spoštujemo po dolžnosti.

Romar. Ne govorite o tem! Zvezda tukaj zakriva srce polno žalosti. — Pravil sem vam že o svojem nehvaležnem sinu. Njegovo vedenje do starišev mi je omajalo zdravje ter pokopalo mater (*Žalostno*). Otročja nehvaležnost, jednaka si strupeni kači, ki zastrupi starišem življenje, jih oropa vsakega veselja in jim izkoplje prezgodnji grob.

Mati. Sin tako dobrega očeta ne more biti hudoben. Upam, da se še poboljša.

Romar. Že davno je pod grudo. Kako bi na svetu živel, ko ni spoštoval starišev! Njegovo razuzdano življenje mu je izpodkopalo zdravje, in po velikih bolečinah je umrl. (*Nežno joka.*) Moja jedina tolažba je, da se je na smrtni postelji poboljšal in spokoril ter me solznih očij prosil odpuščanja, rekoč: „Oče, grešil sem zoper nebo in zoper vas.“

Mati. No, tedaj pa tako še ni izgubljen za vas. Ker je spokorno umrl v zaupanju na milost božjo, bodete ga gotovo našli v nebesih.

Romar. Upam. (*Si obriše oči ter pripoveduje mirno dalje*). Po njegovi smrti sem dobil zopet vsa posestva, ki sem mu jih bil dal; pa niso me veselila. Ker nimam več otrok, prepustil sem jih svojemu bratu, kateri bi jih po moji smrti itak dobil. Pridržal sem si le nekoliko denarjev in nekaj dohodkov. Ker sem bil bolehen, so mi zdravniki svetovali, naj potujem po deželi, da se okrepečam. Topla dežela mi je ugajala. Nisem hotel nazaj v domovino, na katero me vežejo žalostni spomini, kupil sem si tedaj posestva deset ur hodá odtod. Pred nekoliko dnevi me je obšla želja potovati v te gorate kraje. Odpravil sem se na pot. Da bi lahko spoznaval ljudi, ki se bogatim in imenitnim kažejo dobre, in se le proti ubogim vedejo odkritosrčno, pa tudi — da bi bil varen roparjev, sem oblekel to romarsko haljo. In tako me je pripeljal ljubi Bog semkaj, da sem spoznal vas, dobra mati, in vas, ljubi otroci — posebno pa Bogomilo. (*Obrne se k Bogomili*).

*) Lord ali milord = knez.

In sedaj, ti ljubi, nežni angelj — resnično, noben angelj nebeški ne more biti ljubeznejši — govori, povej, bi li ne hotela biti moja hčerka? Bi le ne mogla ljubiti mene, starca, kot svojega očeta?

Bogomila. Preveč ste mi dobrotljivi, ubogemu otroku; pa — —

Romar. Kaj — pa?

Bogomila. Svoje matere ne morem zapustiti.

Romar. Ljubi otrok, tega tudi ne bodeš! Moje lepo posestvo — da, vse, kar imam bode tvoje; vse lahko deliš s svojo materjo, z bratom in sestro.

Bogomila. (*veselo ganjena*). Da, če bi smela? Mati, mati, kaj naj storim? O, to bi bilo moje največje veselje, če bi ne imeli vi več skrbij!

Mati. Vaša milosrčnost, milord, je nenavadna. Iznenadjena sem tako, da ne vem, kaj bi storila. — Pred vsem se bojim, da bi bogastvo in obilnost pokvarila moje otroke.

Romar. Ne govorite o milosrčnosti! Kar morem dati, je malo, — kar bodem pa našel na vaših otrokih, je neizmerno več. — Tudi se ne bojim, da bi se otroci z bogastvom, v obilnosti pokvarili. Ne vedel bi svojega imetja dati v boljše roke! Vaša in vaših otrok nehlinjena pobožnost, vaša dobrotljivost proti meni, ki ste mislili, da sem ubog — mi priča za to. Pripravite se na odhod, dobra žena; jaz pa grem in priskrbim voz.

Mati. Tako tedaj, blagi lord, vzprejem vašo dobrotljivo ponudbo v imenu svoje Bogomile. Kar me napoti k temu je upanje, osladiti življenje našemu blagemu dobrotniku z nežno postrežbo — in tudi, da bodem mogla svoje otroke bolje odgojiti, kakor v tem gorovju. — Pa oprostite, ne morem se več vzdržati; dovolite, da se zahvalimo Onemu, ki me je po mojem otroku rešil smrti in nas potem osrečil po ravno tem otroku. Pojdite, ljubi otroci, zahvalimo se Bogu, ki nam je iz velike žalosti napravil tako veliko veselje! (*Pokleknejo in molijo tiho.*)

Romar (*jih ganjen gleda, pogleda k nebu, molči nekaj časa in pravi potem s poudarkom*): Bog daj vsem starišem do svojih otrok tako srce, kot ga ima ta mati, in daj vsem starišem z otroci toliko veselja, ko ga je doživela ta mati nad svojo hčerko — drago Bogomilo!

(Zavesa pade.)

Vsega potreben.

Godec Gerič je že na mnogih veselicah pripovedoval o beraču, ki je slučajno prišel na svatbo, kjer je dobil najprej jedi, potem pijače in slednjič še pristavil skromno željo: „I, še plesal bi rad!“ — Veseli gostje so mu i to dovolili.

Neko jutro zgodaj se je Gerič vračal s svatbe skozi temen gozd. S seboj je imel za popotnico nekaj potice, gnjati in pijače. Sredi gozda sede utrujen na parobek, odloži mogočen bas ter ga prisloni na bližnjo smreko, odloži tudi jed in pijačo in razvezuje zveženj, da bi se okrepčal.

Kar nekaj lomasti proti njemu. Bil je velik, sestradan medved.

Moj ljubi Gerič! Dovolj si ljudi motil po svetu z basom in šalami. Sedaj le izroči svoje suho telo medvedu, a svojo grešno dušo Bogu. Zadnja ura bije!

Medved se ustavi pet korakov pred njim, renči in gleda godca. Gerič pa medveda v strahu in trepetu. Žival se vspne na zadnji nogi in se mu hoče bližati.

Lej, lej, prosi! — si misli Gerič in mu vrže kos potice. Mrcina pobere jed in jo godrnjaje povžije. Vrže mu še drugi kos, tretji in četrti; dokler je bilo kaj, vse je zginilo v mrmrajoči gobec.

Kaj bo, ko mi zmanjka vsega?

Godec se je lotil tudi gnjati. In tudi to je mrhar povžil hlastno in ne brez renčanja.

Le prehitro je nestalo tudi mesa.

Sedaj še ta-le božja kapljica! — si misli godec. — Ali kako? Steklenica je majhna in bi se v medvedjem želodcu niti ne poznalo; jaz bi pa tudi rad pokusil sladke kapljice, ki me je res zvesto spremljevala — do smrti. Pozdravljena poslednjikrat: luk, luk...

Ostalo je komaj še nekaj požirkov v steklenici.

Gerič je vse skupaj vrgel medvedu...

In v smrtnem strahu si je še mislil: jedel si, pil si — tudi plesal boš!

Vzame lok in poskusi sedaj jedno, sedaj drugo struno na donečem basu, da je milobno odmevalo črez hrib in dol. A medved začuvši doslej neznane glasove, jo krene bliskoma od godca ter zalomasti po dračju in suhih vejah, da se je kar kadilo za njim.

Še dolgo potem je slišal Gerič tulenje in lomaščenje po lesu in vesel je bil, da se je rešil, pa škoda se mu je zdelo potice in gnjati. Zato si je mislil odhajaje proti domu: Mari bi bil zverini najpreje zagodil; le človek je vsega potreben.

Dobravec.

Prihod pomladi.

I.

Iz južnih dežel so čez širno morje
K nam pevcı vrnili se mali;
Zbežalo pred njimi je zimsko gorje,
Viharje so mrzle pregnali.

In vigred cvetočo prinesli so nam,
Po logih veselo ž njo petje,
Že travnikom, poljem in strmim goram
Vzbudilo se mlado je cvetje.

Priroda že vstaja iz snežnih grobov
In vigred cvetoča prihaja,
Iznebil se svet je ledenih okov,
Narava se cela pomlaja.

Vstajenja prirode se vse veseli,
Iz hiše vsak v prosto naravo
Po travnikih, poljih in logih hiti,
V cvetočo, duhtečo dobrovo.

Pobegne sedaj naj vsa toga in jad,
Pobegne bridkost in trpljenje,
Saj vrača cvetoča že k nam se pomlad,
Prinaša nam novo življenje.

Slavko.

II.

Ej, zapele so ptičke,
Obletele vršičke,
In na lahnih perutih
Je priplula pomlad
Z nebeških livad.

Že marjetce sanjave
In vijolice plave,
Kimajoči i zvončki
Se pomladi smijó,
Vzduh topli pijó...

Pustil ded je pečico,
Svojo zimsko družico,
In na trato prihitel
Ves veselja je vnet
Pozdravljat nov cvet . . .

Pa zakaj se mu velo
Potemnilo je čelo,
Ko po tratah cvetočih
Zre brezskrbno dečad
Cvet trgati zlat ?

Ah, med njimi ni Tončke,
Da bi trgala zvončke . . .
Zdaj se z angeljčki v raju
Po livadah lovi
In za cvetjem hiti . . .

Aleksij Andrejev.

LISTJE IN CVETJE.

Iz zaklada naših pregovorov.

4. Kdor drugim koplje jamo, sam pade vanjo.

Večkrat napravljajo lovci globoke jame in jih pokrijejo z dračjem ter spretno nastavijo vado, da tako zverino lovijo vanje. Včasih pa tudi človek pade v jamo, ako ni bil pazen ali ni vedel za prikrito jamo. Drugim torej koplje jamo oni, kateri jim hoče škodovati ali jih hoče ugonobiti. Taki preganjalci svojega bližnjika so pa navadno strastni ljudje, in strast preslepi človeka, zato ne pazi dovolj sam nase, kadar preganja druge, in kaj rado se zgodi, da sam sebi škoduje s tem, s čimur je hotel škodovati drugim. Tudi previdnost božja večkrat tako obrne, da je zločinec kaznovan z isto nadlogo, katero je hotel prizadejati svojemu bližnjiku. Nastal je vsled tega še drug sličen pregovor, kateri trdi skoro isto: „S čimur se kdo pregreši, s tem se pokori.“

Lahko pa tudi mislimo na ono jamo na pokopališču, kamor nas bodo zagrebli po smrti. V tem smislu bi pa bil pregovor še določnejši in bi kar naravnost pomenil: kdor si prizadeva ukončati drugega, ukonča samega sebe, kdor drugim nakopava smrt, nakoplje si jo sam.

Ezop nam pripoveduje to-le basen: Ptičar je videl na drevesu divjega goloba in bi ga bil rad ujel. Ko se tiho približuje drevesu zróč vedno kvišku proti golobu, stopi na gada, ki je ležal tam v travi. Gad skoči po koncu in piči moža. Prestrašen se ptičar prime za rano in vzdihujé pravi sam sebi: „O, joj! Hotel sem končati goloba, in sedaj moram sam umreti!“

Pregovori, izreki in pametnice.

(Zapisal A. K. Sežun-ov.)

6. V dobrih sklepih trdno stoj,
Življenje je boj, nič se ne boj.
7. Kdor utika povsodi ušesa in oči,
Nakoplje si mnogo nepotrebnih skrbi.
8. Bolje prej se obrniti,
Kakor v napačnost zaiti.
9. Ako si v dobrih delih ustrajen,
Dom tvoj ostal bo neomajen.
10. S prijazno besedo — si gladimo
pot v sredo.

11. Kaj ti koristijo lepi gradovi,
Če te boleznj težijo okovi.

Nove knjige in listi.

1. *Pomladni Glasi*, posvečeni slovenski mladini. Z osmimi slikami. Uredil in založil Frančišek Kralj. V Ljubljani 1900. Katol. tiskarna. Cena krasno vez. 1 K 80 h, v platno 1 K 10 h, kart. 80 h, broš. 60 h - Kakor vsako leto, tako sem tudi letos, že desetič, z veliko radostjo prečital te nežnoljubke „Glase“. Upam, da jih boste vi, mladi

čitatelji, brali še z večjo radostjo ravno zato, ker ste še mladi in so napisani nalašč za vas. Moja kratka sodba je ta: vse je dobro, nekaj je zeló dobrega, nemalo pa celó izvrstnega. V nekaterih rečeh so si „Pomladni Glasi“ raznih letnikov podobni, a vsak letnik ima nekaj posebnega, nekaj značilnega. Ta posebnost je letos proslava najzaslužnejšega sina slovenskega — Antona Martina Slomška. Vrlo dobro je popisano to prelepo življenje v tako ozkem okvirju, kakoršen je primeren za mladino. — Le semertja nekaj malega, bi si želeli, da bi bilo povedano preprostejše, jasnejše — kar naravnost, ne po daljnih ovinkih, za katere ima mladina še nekoliko prekratke noge. Z najboljšo zavestjo prav toplo priporočamo to tudi po zunanje jako lepo mladinsko knjigo.

2. Rudolf Vrabl: *Vstajenje*. V Ljubljani 1900. Tiskala Katol. tiskarna; založil J. Giontini. Cena 40 h, po pošti 46 h — Ta mladinska knjižica ima tri pravljice, izmed katerih nam tretja „Sam o eno cvetko“ najbolj ugaja, in eno povestico „Na usodnih potih“, ki nam pripoveduje, kako hudobni oče hoče umoriti lastno hčer, a jo še o pravem času spozna in se poboljša. Rajše bi videli v obratnem razmerju: tri povesti in le eno pravljico, in marljivemu g. pisatelju svetovali, naj bi ostajal bolj na realnih tleh, zakaj dobro pravljico za mladino je težje spisati nego povest, osobito če pridejo v poštev tudi verske reči, ker mlade glavice še ne znajo prav ločiti, kaj je resnično, kaj pa le delo bujne domišljije.

3. *Uvod v narodno gospodarstvo*. Po Maurice Block-ovi knjigi „Petit manuel d'économie pratique“, uredil Vekoslav Kukovec. — V samozaložbi. — Tisk tiskarne sv. Cirila v Mariboru. — V našem listu ni prostora za obširnejšo oceno take knjige; le na kratko rečemo, da gospodarsko vprašanje sili s čimdalje večjo silo na površje in da zlasti vzgojitelj se mora pečati ž njim, če hoče uspešno koristiti odrasli mladini, predno jo izpusti iz šole v življenje, pa tudi sicer svojim domačinom. In v to svrhu mu bo močno služila ta poljudno pisana gospodarska razprava. Knjiga se naroča pri g. M. J. Neratu, uredniku „Popotnikovem“ v Mariboru po 1 K, po pošti 10 h več.

Rešitev „Rebusa“ v 3. številki:

Jablane, hruške in druge cepé
Cepi v mladosti za stare zobé.

Prav so ga rešili: Adamič Minka in Tončka, naduč. hčerki v Ljubljani; Kastelic Mimica, knidid. I. letna c. kr. učiteljica, Fischer Minka in Povhe Tončka, učen. pri č. uršul. v Ljubljani; Fischer Pepca iz Gor. grada; Šlamberger Tonček, dij., Šlamberger Inka in Nuša, učenki v Kranju; Stor Stanko, učen. IV. r. I. mest. šole v Ljubljani; Paulšek Karol, učenec v Račah; Savnik Anica v

Kranju; Kmet Minka, učenka v Cerkljah na Gorenjskem; Furlani Pepina in Romana v Ilir. Bistrici; Vršč Vekoslav, gimn. v Mariboru; Kunst Micika, učen. V. r. č. šolskih sester v Celju; Kunstelj Antonija, Karolina in Amalija v Trnovem na Notranjskem; Kramer Milček, tretješolec v Ljubljani; Farčnik Dragica, pošt. upravitelj., Gnus Mira, učen. II. r., Gnus Kazimir, učen. II. r. v Dolu pri Hrastniku; Fatur Ivan in Slavko, učen. na Rakeku; Gregorin Ciril, učenec na Cručah; Gaber Anton, Pfeifer Alfred, Josip in Vilko, Tomazič Tomaž, Piskač Iv. v Kranju; Janežič Matko, učenec in Anica, učenka v Dobu; Scheligo Irma, učen. II. r. pri Sv. Jederti nad Laškimi; Gantar Ivanka in Anica na Čatežu ob Savi; Winkler Lud., Vodenik Janko, Zorčič Vinko, Ozmeč Anton, Pirč Fr., Hrovat Stef., gimnazijci v Ljubljani; Knific Francka in Trdan Mar., gojenki uršul. samo-t. v Škofji Loki; Lovšin J., petošolc v Ljubljani; Wohinz Jan. v Kresnicah; Brencič Radovan, učenec v Celju; Cvar Rez., Novak Minka, Ferlič Jel., Vrbk Cvetka, Pogačar Zorka, Rodič Mici, Peteros Mar., Majcen Pavla, Ruceh Fanči, Tavčar Mar., učit. kandidat., Rihar Linica, Ravnik Mici, Kaligar Mil., Mally Tinica, Fischer Anica, Modic Josip, pl. Kappus Fran., Sajovic Hani, Pakiž Mim., Walland Mici, Tavželj Iv., učenke V. r. pri č. gg. uršul. v Ljubljani; Maté Rud. in Avg., Rus Iv., Tratnik Viktor, Bukovnik Fr., učenici v Ljubljani; Hofbauer Valter, učenec IV. razr. v Trzinu; Kobal Bogomir in Sabina na Vrhniki; Kambič Iv., Frank Ivan, Puš Gustav, petošolci, Pogačnik Jožko, gimn. v Kranju; Rebek Marij, prvoselec v Trstu; Barle Vid, učenec v Novem mestu; Jelenc Mar., učenka VI. r. pri č. šol. sestrah v Šmihelu; Grahor Min in Fraprotnik Nežka v Braslovčah; Brinšek Mar., Perovšek Iv., Pirnat Cili in Mar., učenke pri Sv. Gregoriju; Levičnik Janko in Franček, učen. v Ljubljani; Koščič T., učitelj. v Goricah; Bizenšek Minčič, učenec na Frankolovem; Majevič Jer., Golob Trez., Vesenjč Urša, Janžekovič Tone in Korpar Fr., učenici II. r. na Dornavi pri Ptujih; Raprotnik Polonija, Rudl Zofka, Stakne Mici, Rudl Julka, Prislán Iv., učenke III. r. v Braslovčah; Vidmar Vladimir, učenec III. r. v Ljubljani; Janc Mic., učen. III. razr. v Vrbi (Kor.); Maglič Roza, učen. IV. razr. na Vranskem; Cremošnik Fr., Savinek M., Sporn Fr., Prislán Fr., Vovšek J., Basle M., Ostrožnik K., učenici III. r. v Braslovčah; Vizjak Albert, Dolč in Stanko, učenici v Gornji Rečici; Sporn Fr. in Roz., učen. v Braslovčah; Budal Mar., učen. III. r. v Podgori pri Gorici; Švigelj Anton, na Bregu pri Borovnici; Marinič Janez in F., Ornik Fr., Širovnik Ant. in Franc, Kranje Vid., učenici pri Sv. Duhu v Haložah; Doganec Ferd., učenec v Vel. Laščah; Rebozu Ign., Zorinc Alojz in Povše Martin, učenici pri Sv. Jederti nad Laškimi; Trobec Mic., učen. pri Št. Iju pod Gradičem; Jerič Fr., učenec v Škalah pri Velenju; Jezovnik Cirila v Velenju; Suša Janez, učen. na Vrabčah pri Vipavi; Škapin Mar. na Tabru pri Vrabčah; Komadina Fran. in Ogriček Jozefa, učenki v dekl. šoli v Trnovem pri Ilir. Bistrici; Ferik Ant., kmetski sin, Lustrelli Al., mizar v Cirkovcch; Germ Ivan., Josip in Fran. v Novem mestu; Brežnik Anica, Repinšek Mara, Romih Mar., Herman Jož., Jecl Ant., Brežnik Roza, Glinšek Ant., Kupljen Zora, Mareš Milka, Srebočan Alb., Hvalec Franc., Čekčo Ant., Dimic Amal., Confidenti Zof., Cverlec Mar., Dolenc Ana, Jošt Ana, Cerkovnik Dom., Pelko Amal., Legvard Mar., Umek Ang., Selisek Mat., Lipovšek Mar., Sopotnik Rot., Kunst Mar., Vošnjak Milka, Šah Liz., Frazan Mar., Ostrožnik Ter., Mlaker Kat., Kodela Joz., Fohn Hedr., Gradišnik Olga, Gologranc Franc., Zupanc Ter., Kresnik Joz., Mahorčič Minka, Pintar Mara, Ramšak Kar. in Mar., Gnil Slav., Pilko Mar., Kveder Fr., Bova Ivan., Šuster Malči, Jezernik Mar., Zolnir Barb., Žužek Ančka, Toplak Tina, Kanc Ton., Podgrajs Mar., Rom Am., Požar Mar., Confidenti Mim., učenke V. r. pri č. šolskih sestrah v Celju; Blažon Anton, Ziherl Fr. in Sirca Fr., učenici, Milavec Ivan., Urbas Anton., Klemenec Ivan. in Istinič Mar., učenke III. r. v Planini; Hrač Jurč., Ivanuša Anton, Keček Jožek, Kuharič Anton, Majcen Andrejček, Novak Jurij, Otrepeč Adalbert, Plavec Anton, Vavotič Miha in Žibrat Iv., učenici na Humu pri Ormožu; Deleja Ang., učen. IV. r. na Rečici; Gregorc Jos., dij. v Novem mestu; Zapečnik Iv., dij. v Mariboru; Kragl Viktor, Pavlič Fr., Pele Al., Debeljak Alfonz, petošolci, Peček Avguštin, četrtošolec v Kranju; Jerin Avg., učenec IV. r. v Zagorju ob Savi; Pahor Josip v Sežani; Vavotič Fr. in Franciška v Tunjicah; Jelenc Ant., učen. v Trzinu; Kafazara Krist. in Ljudmila, učen. v Št. Martinu v Brdih; Bolha Fr., Hočevar V., Koželj Lud., drugošolci v Ljubljani; Ločnik Ed., učen. na c. kr. vadm., Ločnik P., gimn. v Ljubljani.

„Vrtec“ izhaja 1. dne vsacega meseca in stoji s prilogo vred za vse leto 5 K 20 h, za pol leta 2 K 60 h. — Uredništvo in upravnništvo sv. Petra cesta št. 76, v Ljubljani.